

A NÉMET XI. HADTESTPARANCSNOKSÁG ÉS ALÁRENDELT ALAKULATAINAK RÉSZVÉTELE A MAGYAR 1. HADSEREG GALÍCIAI TÁMADÓ HADMŰVELETÉBEN*

A magyar 1. hadsereg támadó hadműveletének katonai és politikai előzményei

1943 folyamán Kállay Miklós miniszterelnök a keleti front kedvezőtlen eseményeinek hatására, valamint a remélt balkáni angolszász partraszállás ötletére építve, megfogalmazta Magyarország háborúból való kiugrására vonatkozó – minden realitást nélkülöző – tervét.

A miniszterelnök elgondolását a vezérkar helyzetelemzői is osztották. 1944. január 10-én elkészült „helyzetmérlegelésében” Nádas Lajos vezérkari ezredes, a hadművelleti osztály vezetője úgy vélte, hogy a szovjet egységek legkésőbb márciusra el fogják érni a Kárpátokat. Nádas szerint a szovjet főtámadás végső célja a Balkán, valamint Berlin. Úgy vélte, a szovjet hadvezetés nem tartja majd szükségesnek a Kárpátok jól kiépített védelmi rendszerének az áttörését, és a magyar határt így valószínűleg nem az orosz fő, hanem csak a biztosító erők lekötő támadása fogja érni.¹

Kállay tervével szemben a hadsereg zöme azonban elutasítóan viselkedett. Maga Szombathelyi Ferenc vezérezredes, a Honvéd Vezérkar főnöke sem támogatta az ország háborúból való kiugrásának elképzelését, tartva az ország esetleges német megszállásától és annak kedvezőtlen következményeitől. Szombathelyi Kállay elgondolásából viszont egyetértett a magyar megszálló erők hazaszállításával, részben a belső rend, részben pedig Kárpátok vonalának védelme miatt. A szovjet Vörös Hadsereg erői egyre jobban megközelítették a Kárpátok előterét. 1944 elejére – az angolszász hatalmaktól érkező figyelmeztetésekkel párhuzamosan azonban Kállaynak is be kellett látnia, hogy a háborúból való kilépés szempontjából elkerülhetetlen a Szovjetunióval való kapcsolatfelvétel.² Magyarország miniszterelnöke azonban hallani sem akart erről.

Az 1943-as tapogatózásokot követően 1944. január 24. Szombathelyi vezérezredes megbeszélést folytatott Hitlerrel, azzal a céllal, hogy elérje a német fél beleegyezését az Ukrajna területén álló magyar megszálló erőknek a Kárpátokhoz történő közelebb hozatalába és a Kárpátok védelmébe. Szombathelyi azonban nemleges választ kapott.³

1944. február 12-én maga Horthy intézett levelet Hitlerhez, Szombathelyi pedig 1944. február 14-én fordult Wilhelm Keitelhez. A levelekben a magyar fél továbbra is kitartott azon elképzelése mellett, hogy a magyar csapatokat csak a Kárpátok védelmére kellene bevetni, mivel azok a Kárpátokra támaszkodva komoly ellenállást tudnának kifejteni a támadó szovjet erőkkel szemben.⁴ A németek részéről azonban nem érkezett semmilyen válasz.

* A tanulmány a TÁMOP-4. 2.2/B-10/1-2010-0008 jelű projekt részeként – az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében – az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

¹ Ungváry Krisztián: *A magyar honvédség a második világháborúban*. Budapest, 2005. (A továbbiakban: *Ungváry* 2005.) 250. o.; *Hadtörténelmi Levéltár* (a továbbiakban: HL), VKF 1. oszt. Tájékoztató, 1944. január 10.

² Dombrády Lóránd: *Hadsereg és politika Magyarországon 1938–1944*. Budapest, 1986. (A továbbiakban: *Dombrády* 1986.) 340., 353–357. o.

³ Lakatos Géza: *Ahogy én láttam*. Budapest, 1992. (A továbbiakban: *Lakatos* 1992.) 135. o.

⁴ HL. Tanulmánygyűjtemény (a továbbiakban: TGY) 3297. *Ólvedi Ignác*: *Visszaemlékezések, hozzászólások, megjegyzések az 1944. október 15-i kiugrási kísérlet során Budapesten és az 1. magyar hadseregnél történt eseményekhez*. 1989. (A továbbiakban: *Ólvedi* 1989.) Vitéz Szombathelyi Ferenc vezérezredes 1944. február 14-én, Wilhelm Keitel vezérezredeshez küldött levele.

1944 januárjától az Ukrajna területén lévő magyar megszálló erők helyzete egyre rosszabbra fordult, ezért 1944. februári budapesti látogatását követően, Kállay tudtával 1944. március 11–12-én Lakatos Géza vezérezredes, a megszálló erők parancsnoka Berchtesgadenben megbeszélésen vett részt Kurt Zeitzlerrel, valamint Hitlerrel. Lakatos előadta a magyar fél fent említett elgondolásait, ezekkel szemben Hitler azonban továbbra is elutasítóan viselkedett.⁵

A németek a magyar fél viselkedéséből – már 1943-ban is – azt a következtetést vonták le, hogy Magyarország már nem szándékozik teljes erőbedobással a közös ügyért harcolni, illetve az első adandó alkalommal meg fogja próbálni a háborúból való kilépést. Németország ezt minden eszközzel igyekezett megakadályozni, mivel Magyarországról, mint stratégiai fontos területről és gazdasági bázisról, valamint a magyar honvédség még meglévő erőinek felhasználásáról nem mondhatott le.⁶ Ennek érdekében már 1943. szeptember 30-án elkészült Magyarország megszállásának első terve Margarethe fedőnév alatt.

Március 15-én az esti órákban Jagow német követ átadta Horthynak Hitler meghívását, amelyben a Führer azzal az ürüggyel invitálta Klessheimbe a kormányzót, hogy ott a keleti hadszíntéren lévő magyar erőkről kíván tárgyalni. Horthy és kísérete március 18-án érkezett meg Klessheimbe. A németekkel folytatott tárgyalások során a kormányzó és kísérete azonban nem tudta lebeszélni Hitlert az ország már elhatározott megszállásáról, így a rövid találkozót követően a magyar delegáció hazaindult.⁷

A kormányzó és küldöttségének távolléte alatt, március 19-én komolyabb ellenállás nélkül lezajlott Magyarország német megszállása, amely jelentős mértékben hátráltatta a magyar 1. hadsereg 1944 januárja óta részlegesen megkezdett, amúgy is akadozottan menő mozgósítását. A március 22-i szállítással és közlekedéssel foglalkozó német rendelkezések akadályozták egyrészt a Tisza–Bodrog vonalon át, így a Galícia irányába történő csapatszállításokat, másrészt a már mozgósított 2. páncélosadosztály alakulatai nem hagyhatták el békehelyőrségeiket, továbbá az 1. hadsereg-parancsnokság sem tudta elfoglalni a Kárpátoknál kijelölt törzsszállását.⁸

A német rendelkezéseket azonban rövid időn belül enyhítették, majd pedig feloldották. A Tisza-zárvonal teljes feloldása mellett visszavonták a magyar katonai alakulatok együtt-tartásáról szóló intézkedést is.⁹ A magyar 1. hadsereg erőinek a határra történő felvonulása így 1944. március végétől folytatódhatott.

Az ország megszállásakor hozott német rendszabályok hatályon kívül helyezésével párhuzamosan a német fél, Hans von Greiffenberg tábornok, a magyarországi német katonai attasé közvetítésével sürgette a már mozgósított magyar egységek mellett a 20. és 25. gyaloghadosztályok, valamint a 27. (székely) könnyűadosztály mozgósítását.¹⁰

A magyar 1. hadsereget érintő eseményekkel párhuzamosan a jobbparti Ukrajna területén egyre rosszabbul alakultak az események a magyar megszálló csapatok számára. 1944. március 4-én megindult az 1. Ukrán Front proszkurov–csernovici hadművelete. Március 24-én a szovjet 1. gárda harckocsi és 21. gárda gépesített dandár főerői – az 1. harckocsihadsereg alárendeltségében – Usztecskónál kijutottak a Dnyeszterhez. Usztecskó térségében a magyar 201. könnyűadosztály egységei védekeztek az előretörő

⁵ Lakatos 1992. 80–88. o.

⁶ Dombrády 1986. 332. o.

⁷ Horthy Miklós: Emlékirataim. Budapest, 1990. 278–285. o.

⁸ Szabó Péter – Számvéber Norbert: A keleti hadszíntér és Magyarország 1943–1945. Budapest, é. n. (A továbbiakban: Szabó – Számvéber) 54. o.

⁹ HL VKF 1. oszt. Tájékoztató, 1944. március 26.

¹⁰ HL VKF 1. oszt. Tájékoztató, Hans von Greiffenberg 1944. március 30-i levele a Honvéd Vezérkar főnökéhez, vitéz Szombathelyi Ferenc vezérezredeshez.

szovjet csapatokkal szemben. A hadosztályt azonban az 1. harckocsihadsereg egységei már március 25-én Kolomeára vetették vissza.¹¹

Március 28-án Kolomea szovjet kézre került, március 29-én Obertyn előtt harcoksitámadás érte a 21. könnyűhadosztályt. A hadosztály erőit a nyugatabbra lévő Dombó és Taracköz térségében gyülekeztették. Március végére már Delatynt és Nadwornát is birtokba vették a szovjet Vörös Hadsereg egységei, Stanislaut azonban többszöri támadást követően sem tudták elfoglalni. A szovjet 1. harckocsihadsereg erői nagyjából a Stanislau–Nadworna–Delatyn–Jarmemcsa–Jablonow–Kosow–Vinnyica–Beregomet vonalon védelembe mentek át.¹²

A magyar megszálló erők egyre aggasztóbb helyzete mellett továbbra is megmaradt a korábbi ellentét a német és magyar hadvezetés között a magyar 1. hadsereg feladatát illetően. Március 28-án Lembergben Náday István vezérezredes a magyar 1. hadsereg parancsnoka, valamint Lakatos Géza vezérezredes megbeszélést folytatott Erich von Manstein tábornaggal, a német Dél Hadseregcsoport parancsnokával. A megszólalás középpontjában a magyar 1. hadsereg bevetése, annak leendő feladatai, illetve bevetésének körülményei álltak. A magyar fél itt a saját csapatok felkészületlenségére és hiányos páncélelhárítására hivatkozva továbbra is kitartott azon elgondolása mellett, hogy a magyar 1. hadsereget a Kárpátok védelmére kellene bevetni, nem pedig az attól keletre lévő, sík területeken, ahol könnyű prédát jelentene a motorizált, illetve páncélos szovjet erőknek.¹³

1944. április 1-jén a kormányzó beleegyezését adta a magyar csapatoknak a Kárpátok vonalán túli alkalmazására.¹⁴ A kormányzó döntésének következtében, illetve az egyre erőteljesebb német nyomás hatására Náday István vezérezredes nem vállalta tovább az 1. magyar hadsereg irányítását. Utóda 1944. április 1-jétől Lakatos Géza vezérezredes lett.¹⁵

A magyar 1. hadsereg végleges feladatát Hitler 1944. április 2-án kiadott 7. számú hadműveleti parancsában határozta meg. Ennek megfelelően a magyar hadseregnek egyrészt biztosítania kellett a Kárpátok hágóit, valamint be kellett tömnie az 1. Ukrán Front által megindított proszkurov–csernovici hadművelet nyomán a német 1. páncélos- és a 8. tábori hadseregek között létrejött közel 200 km-es hadműveleti rést.¹⁶

A német XI. hadtestparancsnokság bekapcsolódása a magyar 1. hadsereg támadó hadműveleteinek előkészületeibe (1944. április 11–16.)

Április 11.

A német XI. hadtestparancsnokságot 1944. április 11-én a magyar 1. hadsereg alárendeltségébe utalták. A parancsnokság ezen a napon azt az utasítást kapta, hogy jelenlegi tartózkodási helyéről Debából április 15-ig összes részével érkezzen be Strybje, ahová

¹¹ Ungváry 2005. 257. o.; Бабаджанян, А. Х., Попель, Н. К., Шалин, М. А., Кравченко, И. М.: Люки открыли в Берлине. Боевой путь 1-й гвардейской танковой армии. Воениздат, (A továbbiakban: Бабаджанян – Попель – Шалин – Кравченко) http://nkosterev.narod.ru/vov/mem_3/luki_4.html (A letöltés utolsó időpontja: 2012. augusztus 25.)

¹² Uo.

¹³ Szabó – Számvéber 55. o.; Erich von Manstein: Verlorene Siege. Wels, Welsermühl, 1957. 606. o.

¹⁴ HL VKF 1. oszt. Tájékoztató 1944. április 1.

¹⁵ HL TGY 3384. Ölvedi 1989.; Adonyi-Náredy Ferenc: Az 1. magyar hadsereg Galíciában és Kárpátokban kifejtett harctevékenységének hadászati és hadműveleti jelentősége. 5. o.

¹⁶ Ravasz István: Magyarország és a Magyar Királyi Honvédség a XX. századi világháborúban 1941–1945. Debrecen, é. n. (A továbbiakban: Ravasz) 130. o.; Szabó – Számvéber 55. o.

a magyar 1. hadsereg parancsnoksága is áttelepülőben volt.¹⁷ A hadtestparancsnokságot saját alakulatok nélkül bocsátották a magyar hadsereg rendelkezésére. A parancsnokság alárendeltségébe tartozó seregtesteket, a német 57. és 88. gyaloghadosztályokat, valamint a B Hadtestcsoport maradványait így április 12-étől a Lengyel Főkormányzóság területén, Krakko központtal működő hadkerület-parancsnokság közvetlen alárendeltségébe utalták.¹⁸

A hadtest-közvetlen alakulatok közül egyedül a 411. tüzérparancsnokság és az ellátó csapatok egy része kapcsolódott be a kezdetektől fogva a magyar 1. hadsereg galíciai támadó hadműveletének élőkészületeibe. Az ugyancsak a hadtestparancsnokság közvetlen alárendeltségébe tartozó 51. hadtest híradó-osztály, az ellátó csapatok zöme, illetve a hadtest térképészeti osztály további felfrissítésre Debában maradt, és a hadkerület-parancsnokság utasításának megfelelően csak később csatlakozott a német XI. hadtestparancsnoksághoz.¹⁹

A hadkerület-parancsnokság emellett arról is határozott, hogy XI. hadtestparancsnokság közvetlen alárendeltségében lévő 411. tábori csendőr osztágot a saját, a 601. utász-ezredtörzset pedig az Észak-Ukrajna Hadseregcsoport alárendeltségébe utalják.²⁰

Április 12.

Április 12-én reggel 7 órakor a XI. hadtestparancsnokság első lépcsője elindult a Lemberg-től 45 km-re nyugatra található köztes szállásra, Sadowa-Wiszniára. Reggel 9 órakor a hadtestparancsnokság második lépcsőjeként annak megbízott parancsnoka Theo-Helmut Lieb altábornagy, vezérkarának főnöke Hellmuth Schultze ezredes és 1. vezérkari tisztje Hans Schiele alezredes is elindult Debából Lembergbe, ahová a délutáni órákban érkeztek meg.²¹

A német XI. hadtestparancsnokság fent említett tisztjei a nap folyamán két alkalommal vettek részt megbeszélésen a német Észak–Ukrajna Hadseregcsoport lembergi főhadiszállásán, előbb Theodor Busse altábornaggyal, a hadseregcsoport vezérkari főnökével, majd pedig Walter Model tábornaggyal, a hadseregcsoport parancsnokával. A megbeszélések középpontjában a XI. hadtestparancsnokságnak a magyar 1. hadseregnek történő alárendelésével, illetve a szovjet, és saját erők, különösképpen a magyar hadsereg aktuális helyzetével kapcsolatban felmerült kérdések álltak.²²

Április 13.

Április 13-án, nagyjából 12 és 13 óra között a német XI. hadtest parancsnokságának teljes állománya megérkezett új harcálláspontjára, Stryjbe. A nap folyamán a parancsnokság vezető tisztjei ismét több megbeszélésen vettek részt. A magyar 1. hadsereghöz bocsátott német összekötő törzs vezetője, Dirmeyer ezredes, illetve a hadsereg parancsnoka vitéz Lakatos Géza vezérezredes tájékoztatta a hadtest parancsnokát, vezérkari főnökét

¹⁷ HL Mikrofilmtár, Kriegstagebuch des Generalkommando XI. Armeekorps für die Zeit von 11. 4.– bis 31. 5. 1944. (a továbbiakban: HL KTB Gen. Kom. XI. A. K.) 1944. április 11.; HL VKF H. Csf. 304. doboz, 1944. április 12.

¹⁸ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 11.

¹⁹ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 11.

²⁰ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 11.; A 601. utász-ezredtörzs 1944. április 27-én érkezett vissza Lemberg-ből, az Észak-Ukrajna Hadseregcsoporttól Nadwornába, a XI. hadtestparancsnoksághoz. KTB Gen. Kom. XI. A. K. 1944. április 27.

²¹ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 12.

²² HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 12.

és 1. vezérkari tisztjét a várható alárendeltségi viszonyokról, illetve a tervezett támadás során végrehajtandó feladatokról. Ennek értelmében a hadtestparancsnokság a magyar 2. páncélosadosztály, a 16. gyaloghadosztály és a 2. hegyidandár részeinek április 15-étől történő alárendelésével számolhatott.²³ Másrészt, az április 17-i támadásra vonatkozóan a hadtestparancsnokság azt a nagy vonalakban megfogalmazott utasítást kapta, hogy erőivel a magyar 1. hadsereg alárendeltségében a Stanislautól délnyugatra lévő területről a Dnyeszter és a Kárpátok között támadjon, és vegye birtokba a Kolomea–Luka vonalat.²⁴

Április 14.

A reggeli órákban a XI. hadtest parancsnoksága a magyar 1. hadsereg vezérkari főnökétől azt a tájékoztatást kapta, hogy az előzetes tervvel ellentétben a 16. gyaloghadosztályt nem a XI. hadtestparancsnokságnak, hanem a Kiss István altábornagy által irányított magyar VII. hadtestnek rendelik alá. Emiatt a VII. hadtest átvette a Stanislauból dél–délnyugati irányba tervezett támadás irányítását, a XI. hadtest parancsnokságának feladata pedig a keleti irányú, Nadworna felé történő támadás felügyelete lett. A német hadtestparancsnokságot emellett arról is informálták, hogy április 15-étől alárendeltségébe lép a magyar 2. páncélosadosztály, a német 561. (önjáró) páncélvadász-osztály, illetve a 2. hegyidandár Dósa-csoportja.²⁵

Április 15.

Április 15-én a magyar 2. páncélosadosztály, a 2. hegyidandár két zászlóaljából és két ütegeből álló, vitéz Dósa Endre ezredes parancsnoksága alatt álló Dósa-csoportja, valamint az 561. (önjáró) páncélvadász-osztály a német XI. hadtestparancsnokság alárendeltségébe került. A Dósa-csoportot a nap folyamán a 2. páncélosadosztálynak rendelték alá.²⁶

Április 15-én, a délelőtti órákban a hadtest parancsnoksága nagyvonalakban ismertette alárendelt egységeivel a magyar 1. hadsereg – április 17-i támadással kapcsolatban kiadott – utasítását. Ennek értelmében a XI. hadtest erőinek Soltowina területéről megindulva el kellett foglalniuk a Bystrica-Nadwornianska folyó nyugati partját Nadworna és a Grabowiecztől 3 km-re északra található erdőcske között, majd hídfőt kellett létesíteniük Nadwornánál.²⁷

A német XI. hadtestparancsnokság emellett megparancsolta, hogy a 2. páncélosadosztály egységei – köztük a Dósa-csoport is – április 15-ről 16-ra virradó éjjel hajtsák végre a készenléti állásokba történő felvonulásukat.²⁸

Az említett hadosztály parancsnoka, Osztovics Ferenc ezredes azonban úgy határozott, hogy április 15-éről 16-ára csak a 4. gépkocsizó lövésszázlój, a 2. gépkocsizó tüzérosztály és a 3/II. harcokcsi zászlóalj fogja végrehajtani a felvonulást. A hadosztály fennmaradó része pedig a 16-áról 17-ére virradó éjjel fog eleget tenni a hadtestparancsnokság utasításának.²⁹

²³ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 13.

²⁴ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 13.

²⁵ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 14.

²⁶ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 15.; HL VKF 634/hdm. csf. 1944. Harctudósítás. A 2. páncélosadosztály Nadworna–Tlumaczyk–Slobodka–Lesna-i harcáiról (a továbbiakban: Harctudósítás) 4., 1944. április 15.

²⁷ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 15.

²⁸ Harctudósítás 4., 1944. április 15.

²⁹ Uo.

Osztovics ezredes döntésének a háttérében az állt, hogy a páncélosadosztály számára mindössze egyetlen rossz minőségű út állt rendelkezésre, a készenléti helyekre történő felvonuláshoz. Amennyiben a hadosztály teljes állománya egyszerre próbálta volna igénybe venni ezt az utat, annak következményeként komoly torlódásokkal kellett volna számolni.³⁰

Április 16.

Egy nappal a tervezett támadás előtt a német XI. hadtestparancsnokság által kiküldött biztosítások és a 2. páncélosadosztály felderítése révén megállapítást nyert, hogy a hadtest tervezett főcsapásának sávjába eső Molotkow–Hwozd–Zurakitól 2 km-re keletre lévő 514-es magaslatot, a Lachowcze–Bohorodczany általános vonalat csak gyengébb szovjet csapatok, a szovjet 11. lövészhadtest alakulatai tartják megszállva. A délután folyamán a kiküldött felderítő egységek jelentették továbbá, hogy a Molotkowtól délnyugatra lévő Bitkowban ellenséges csapatok tartózkodnak. Emellett a Molotkowtól keletre lévő, Nadworna irányába futó, illetve a Nadwornát Bohorodczanyval összekötő műúton néhány ellenséges harcokcsit is észleltek.³¹

Április 16-án a délutáni órákra, illetve a 16-áról 17-ére virradó éjjel a XI. hadtestparancsnokság alárendeltségébe tartozó erők elfoglalták kiindulási pozícióikat. A Sándor István ezredes parancsnoksága alatt álló Sándor-csoport a 3. harcokcsiezred II. zászlóaljával, a 3. gépkocsizó lövészezred 4. gépkocsizó lövészzászlóaljával, a 2. gépvontatású könnyű tarackos tüzérosztállyal, a 6. gépvontatású könnyű tarackos tüzérosztály egy ütegével, a 2. felderítő-zászlóaljjal és a 3. gépkocsizó utászszázaddal beérkezett Solotwina térségébe. Szintén Solotwina térségében gyülekeztek a német 561. (önjáró) páncéldáosz-társzázalag nagyjából másfél századnyi erői is.³²

A Bercsényi László ezredes által irányított Bercsényi-csoport a 3. harcokcsiezred I. zászlóaljával, a 3. gépkocsizó lövészezred 6. gépkocsizó lövészzászlóaljával és a 6. gépvontatású könnyű tarackos tüzérosztály két ütegével és a német 561. (önjáró) páncéldáosz-osztály három önjáró páncéltörő ágyújával a Lachowczétól nyugatra lévő területen foglalta el pozícióit. A Dósa-csoport erői pedig Bitkowitztől nyugatra helyezkedtek el, felkészülve az április 17-i támadásra. Emellett hadtest-tartalékként a 3. gépkocsizó lövészezred 5. gépkocsizó lövészzászlóalja, valamint az 52. légvédelmi tüzérosztály légvédelmi gépágyús ütege a Rosulna körüli területen gyülekezett.³³

A támadásra történő előkészületek mellett változás történt a német XI. hadtestparancsnokság élén is. Az új parancsnok Rudolf von Bünau altábornagy április 16-án 13:00 körül érkezett be a hadtest-harcálláspontra, átvéve ezzel az irányítást annak megbízott parancsnokától, Theo-Helmut Lieb altábornagytól, aki másnap már el is hagyta a hadtest harcálláspontját.³⁴

³⁰ Harctudósítás 4., 1944. április 15.

³¹ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 16.

³² HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 16.; *Galló Krisztián: A magyar királyi 2. páncélosadosztály galíciai harcai II. rész. Belvedere Meridionale*, 2003. 3–4. sz. (A továbbiakban: *Galló II.*) 35. o.

³³ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 16.; *Galló II.*, 35. o.

³⁴ Rudolf von Bünau altábornagyot 1944. március 20-án nevezték ki a XI. hadtestparancsnokság élére. *Günter Wegmann: Formationgeschichte und Stellenbesetzung der deutschen Streitkräfte 1815–1990*. Osnabrück, 1990. 6. o.; HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 16–17.

A német XI. hadtest erőinek offenzívája Kolomea előterében (1944. április 17–26.)

Április 17.

A magyar 1. hadsereg keretén belül végrehajtandó támadást megelőzően a német XI. hadtestparancsnokság a reggeli órákban harcálláspontját Rozniatowból Rosulnára helyezte át. Az alárendeltségébe tartozó alakulatok zöme pedig nagyjából délelőtt 9–10 órára befejezte előkészületeit. Ezzel párhuzamosan zajlott a különböző német–magyar csapattesteknek a hadművelési területre történő kiszállítása. 09:30 körül az Észak-Ukrajna páncélos tancsoport hét Panzer IV típusú harckocsija érkezett be a XI. hadtesthez. A harckocsik a Sándor-csoport támadásának támogatását kapták feladatul.³⁵

A korábbi utasításoknak megfelelően a páncélosadosztály jobbszárnyán elhelyezkedő Sándor-csoportnak és a német 561. (önjáró) páncélvadász-osztály másfél századnyi erőinek Solotwinából megindulva Molotkowon és Hwozdon keresztül nyomulva birtokba kellett venniük Nadwornát. A balszárnyon lévő Bercsényi-csoportnak és a német 561. (önjáró) páncélvadász-osztály három önjáró páncéltörő ágyújának Lachowcze és Zuraki térségéből megindulva el kellett foglalnia Grabowieczet, majd a Bystrica-Nadwornianska folyón átkelve be kellett vennie Fitkowot és Cycilowot, és északi irányból támogatnia kellett a közvetlenül Nadwornát támadó saját csapatokat.³⁶

A 2. páncélosadosztály erőihez északról, Bohorodzany térségében a 16. gyaloghadosztály egységei csatlakoztak. Mivel a páncélosadosztály tervezett támadási sávjának jobbszárnyán, a komoly magassági szintkülönbségeket mutató terepszakaszon nem tartózkodtak német–magyar alakulatok, ezért a Dósa-csoport azt a feladatot kapta, hogy a jobbszárny biztosítására foglalja el Bitkowot, majd létesítsen hídfőt Pniownál a Bystrica-Nadwornianska folyón.³⁷

Habár a támadás kezdetének időpontját 14 órában határozták meg, a 2. páncélosadosztály egységei már 12 óra körül harcérintkezésbe kerültek a szovjet erőkkel. A Bercsényi-csoport erői a kiindulási helyre történő előrevonás közben szovjet T–34 típusú harckocsikba ütköztek Starunia térségében.³⁸

A csoport harckocsijai itt egy magaslaton próbáltak felkapaszkodni, amikor egy T–34-es tüzet nyitva rájuk több Turán harckocsit is harcképtelenné tett. A szovjet páncélos közel két óráig tartoztatta fel a század támadását, mire sikerült kilőni. Ezt követően további két T–34-es bukkant fel, amelyek közül a 2. páncélosadosztály erői további egyet megsemmisítettek. Ennél az összecsapásnál estek át a Turán 75 típusú magyar páncélosok a tűzkeresztségen.³⁹

A magyar 1. hadsereg támadása április 17-én, 14 órakor bontakozott ki. A magyar hadseregtől északra a német 1. páncélos hadsereg támadott. A német és magyar seregtestekkel szemben a zömmel Horodenkától észak–északnyugatra csoportosuló, Mihail Efmovics Katukov vezérezredes által irányított szovjet 1. harckocsihadsereg – 1944. április 25-étől 1. gárda harckocsihadsereg – 11. harckocsi hadteste és 8. gárda gépesített lö-

³⁵ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 17.

³⁶ Galló II. 35. o.; *Szerző nélkül*: A m. kir. 2. páncélos hadosztály harcaiból 1. Nadvorna elfoglalása, 1944. április. 17–18. *Hadak Útján*, 1957. 5. sz. 16. o. (A továbbiakban: *Hadak Útján* 1.)

³⁷ Galló II. 35. o.; *Hadak Útján* I. 16. o.

³⁸ Harctudósítás 5., 1944. április 17.; HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 17.; Galló II. 35–36. o.

³⁹ A 2. páncélosadosztálynak nem ezek a harckocsik voltak az első veszteségei, mivel a hadosztály erői már április 13-án Lahowczenél és a Nadwornától nyugatra lévő területen harcra keveredtek szovjet egységekkel, melynek következményeképpen a magyar seregtest egy hősi halottat, három sebesültet, két páncélgépkocsit, egy személygépkocsit, valamint egy Botond terepjáró tehergépkocsit veszített. HL TGY 3216. *Kemény György*: Egy páncélos hadnagy naplója az 1944-es galíciai és dél-erdélyi harcokból, valamint angol hadifogságáról 1944–1945., 14.; Harctudósítás 3., 1944. április 13.

vészhadteste, valamint az attól délebbre elhelyezkedő, Kirill Szemjonovics Moszkaleno vezérezredes parancsnoksága alatt álló szovjet 38. összefegyvernemi hadsereg 11. és 101. lövész hadteste, valamint 18. gárda lövészhadteste védekezett.⁴⁰

A német–magyar erők számára több okból kifolyólag meglehetősen kedvezőek voltak a feltételek egy sikeres támadáshoz. Egyrészt a szovjet Legfelsőbb Főparancsnokság utasítására – az előzetesen kitűzött hadicélok elérését követően – a Georgij Konsztantyinovics Zsukov marsall irányítása alatt lévő 1. Ukrán Front április 17-én beszüntette további előrenyomulását,⁴¹ és a Torcin–Beresztecsko–Kolomea–Kuta terepszakaszon védelembe ment át, mivel a szovjet fél a továbbiakban erőinek és eszközeinek zömét a Kárpátoktól északra eső területen, a német Közép Hadseregcsoport arcvonalával szemben kívánta összevonni.⁴²

Másrészt a német és magyar alakulatok támadásának megállítására hivatott szovjet erők komolyan meggyengültek az eddigi, 1944-es hadműveletek során. Erre szemléletes példa a szovjet 1. harckocsihadsereg, amely a magyar 1. hadsereg támadásának megindulásakor nagyjából már csak 50 páncélossal rendelkezett, zászlóaljainak harcos létszáma pedig hozzávetőlegesen mindössze 100-100 fő volt.⁴³

Hasonlóan leharcolt állapotban volt a szovjet 38. összefegyvernemi hadsereg is. Az 1. harckocsihadseregtől 1944. április során átvett 18. gárda lövészhadtest hadosztályainak a hónap elején átlagosan mindössze 300–350 harcképes gyalogosa maradt. A hadtest alárendeltségébe tartozó lövészhadosztályok tüzésége is jelentősen megcsappant. A 141. lövészhadosztály 4 darab, a 226. lövészhadosztály 11 darab, a 280. lövészhadosztály pedig 7 darab löveggel rendelkezett, ami messze elmaradt a hivatalos kellálladékhöz képest.⁴⁴

Az 1944. április 17-én, 14 órakor meginduló hadműveletbe a földi csapatokon kívül a légierő is bekapcsolódott, Ju–87 (Stuka) típusú zuhanóbombázó repülőgépek támadták Nadwornát, bevezetve ezzel a páncélosok és a gyalogság támadását. A 2. páncéloshadosztály egységei közül a Sándor-csoport előrenyomulása csak nagyon lassan nyert teret, mivel a szovjetek elaknásították annak támadási sávját. Emiatt a páncélosok támadása csak az aknák felszedését követően indulhatott meg. A csoport ezt követően benyomult Molotkow területére, és egy ellenséges harckocsi kilövése mellett elfoglalta a települést.⁴⁵

⁴⁰ Москаленко, Кирилл Семёнович: На Юго-Западном направлении. 1943–1945. II. (A továbbiakban: Москаленко, Кирилл Семёнович) <http://militera.lib.ru/memo/russian/moskalenko-2/10.html> (Az utolsó letöltés időpontja: 2012. augusztus 25.); Люки открыли http://nkosterev.narod.ru/vov/mem_3/luki_4.html (Az utolsó letöltés időpontja: 2012. augusztus 25.)

⁴¹ Bár az 1. Ukrán Front további előrenyomulását megállítva 1944. április 17-én befejezte a proskurov–csernovici hadműveletet, a támadó hadműveleteknek még lett volna egy utolsó szakasza. Zsukov tartva attól, hogy a német–magyar erők egy, Nizsnij–Petrow térségéből, valamint egy Stanislauból kibontakozó ellentámadással megpróbálják megsemmisíteni a Dnyeszter nyugati partján lévő erőket, megelőző csapást tervezett végrehajtani a szovjet 1. harckocsi- és a 38. összefegyvernemi hadsereggel. Ennek fő célja a németek Nizsnijnél és Petrownál lévő hídfőinek a felszámolása, valamint Stanislau városának az elfoglalása lett volna. A szovjet csapatok kimerültsége, korábbi veszteségei miatt Zsukov úgy gondolta, hogy hadseregei április 19-ére tudják befejezni átcsoportosításukat és a támadáshoz való felkészülésüket. Az 1. Ukrán Front parancsnoka ez által 1944. április 21–22-én akarta megindítani a megelőző csapást, amit azonban mind a német 1. páncéloshadsereg, mind pedig a magyar 1. hadsereg támadása is megelőzőtt. Москаленко, Кирилл Семёнович <http://militera.lib.ru/memo/russian/moskalenko-2/10.html> (Az utolsó letöltés időpontja: 2012. július 8.); Гетман, Андрей Лаврентьевич: Танки идут на Берлин, Через Днестр и Прут. http://militera.lib.ru/h/getman_al/06.html (Az utolsó letöltés időpontja: 2012. augusztus 25.)

⁴² Ölvedi 1989. 81 o.; Georgij Konsztantyinovics Zsukov: Emlékek, Gondolatok. Budapest, 1970. 409. o.

⁴³ Бабаджанян – Попель – Шалин – Кравченко, http://nkosterev.narod.ru/vov/mem_3/luki_4.html (Az utolsó letöltés időpontja: 2012. augusztus 25.)

⁴⁴ Москаленко, Кирилл Семёнович <http://militera.lib.ru/memo/russian/moskalenko-2/10.html> (Az utolsó letöltés időpontja: 2012. július 8.) Vö. Steven J. Zanoga, Leland S. Ness: Red Army Handbook 1939–1945. Stroud, Sutton Publishing, 1998. 35. o.

⁴⁵ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 17.; Harctudósítás 5., 1944. április 17.

A Bercsényi-csoport már röviddel a támadás megindulását követően elfoglalta a Zurakitól keletre lévő 514-es magaslatot és folytatta előrenyomulását a Horocholinától délre lévő 440-es háromszögelési pont magaslataira. A csoport támadása azonban az esőzések következtében teljesen felázott, mocsaras terep miatt komoly nehézségekbe ütközött.⁴⁶

A német XI. hadtest arcvonalán azonban nem ment mindenhol ilyen könnyen az előretörés. A 2. páncélososztály jobbszárnyán elhelyezkedő Dósa-csoport az utak elaknásítása és a Bitkowitzől északra és délre lévő magaslatokról jövő oldalazó géppuskatűz hatására csak lassan haladt előre.⁴⁷

Komoly gondok adódtak a német 561. (önjáró) páncélvadász-osztály támadási sávjában is, mivel három önjáró páncéltörő ágyúját az ellenséges páncélosok és páncéltörő ágyúk Lachowczéból jövő koncentrált tüze kilötte.⁴⁸ Ennek hatására a 3. gépkocsizó lövészrezd 5. lövészszázalóját – eddig hadtest-tartalékot – a 402-es magaslatnál lévő helyzet helyreállítására Lachowcze térségébe irányították előre.⁴⁹

A sötétség beálltakor a német XI. hadtest erői a következő vonalig jutottak előre: a Bitkow templomtól 1 km-re délre lévő Klewo-magaslat–Bitkow-kelet–Nadwornától 1 km-re nyugatra lévő, a Bystrica-Nadwornianska folyón átívelő híd–Hwozdától 2 km-re délnyugatra lévő erdő nyugati szegélye–Bania–514-es magaslattól 1 km-re keletre lévő kisebb erdő–440-es magaslat–Lachowcától 2 km-re nyugatra lévő 402-es magaslat.⁵⁰

A hadtestparancsnokság 18 óra körül utasítást adott az alárendeltségében lévő erőknek, hogy támadásukat az éjszaka folyamán is folytassák, és a teljes hadtest-arcvonal-szakaszon, különösen Nadwornától nyugatra és Grabowiecztől keletre próbáljanak meg hídfőket foglalni. A hadtestparancsnokság emellett arról is tájékoztatott, hogy támadás idejére a XI. hadtest alárendeltségébe utalják a 16. gyaloghadosztály egy harccsoportját – négy zászlóaljat és három üteget – amely nagyjából század erővel hídfőt létesített Bohorodczanytól keletre, illetve megszállta a település nyugati részét.⁵¹

19 óráig a meglévő részek mellett a XI. hadtesthez beérkezett az Észak-Ukrajna páncélos tancsoport törzse egy páncélgránátos zászlóaljjal, egy kettő századból álló utász-zászlóaljjal, egy három lövegből álló könnyű tábori tarack üteggel és egy 2 cm-es légvédelmi gépágyús üteggel. A csoport azonban nem kapcsolódott be a harccselekményekbe, hanem hadtest-tartalékként Rosulnára került.⁵²

20 óra körül a 2. felderítő zászlóalj Nadwornától nyugatra elérte a Bystrica-Nadwornianska folyót, az itt lévő hídon azonban egyelőre nem tudott átkelni. A Sándor-csoport alárendeltségébe tartozó 4. gépkocsizó lövészszázalój elfoglalta a Hwozdától északnyugatra lévő magaslatokat, majd az ott elterülő erdőn keresztülhaladva az esti órákban elérte a folyó nyugati partját. A nap végére a Bercsényi-csoport egységei birtokba vették a 440-es háromszögelési pont magaslatait, sőt egészen Grabowieczig jutottak. A Dósa-csoport Bitkow központjáig, illetve az attól északra és délre lévő magaslatok vonaláig nyomult előre.⁵³

⁴⁶ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 17.; Harctudósítás 5., 1944. április 17.

⁴⁷ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 1.

⁴⁸ Uo.

⁴⁹ Uo.

⁵⁰ Uo.

⁵¹ Uo.

⁵² Uo.

⁵³ Harctudósítás 5., 1944. április 17.

Mialatt a XI. hadtest alárendeltségébe tartozó csapatok lendületesen haladtak előre, addig az 1. hegyvidandár erői már 1944. április eleje óta veszteségteljes harcokat folytattak Delatynnál, amely az összecsapások során több alkalommal is gazdát cserélt.⁵⁴

A hadtest balszárnyán elhelyezkedő 16. gyaloghadosztály zöme, valamint a Puchner-csoport április 17-én az esti órákig, helyenként súlyosabb helység harcok árán elérte a Bohorodczany–Czerniejew–Tysmienica–Ostrynia vonalat, felvéve az összeköttetést az ettől északra előrenyomuló és Tlumacztot is elfoglaló német 1. páncélos hadsereg alárendeltségébe tartozó német III. páncélos hadtesttel.⁵⁵

Április 17-én a magyar 1. hadsereg támadása az utasításoknak megfelelően, viszonylag zökkenőmentesen haladt előre, miközben a hadsereg egységei hét szovjet harckocsit lőttek ki.⁵⁶

Április 18.

Valamivel éjfél után a hadtestparancsnokságtól a Dósa-csoport azt az utasítást kapta, hogy létesítsen hídfőt Pniownál, a Sándor-csoportnak birtokba kellett vennie a Nadwornától nyugatra és északra lévő, a Bystrica-Nadwornianska folyón átívelő hidakat. A Bercsényi-csoportnak – kivéve a Lachowczével szemben álló biztosító századot – elért helyzetben észak felé kellett biztosítania és el kellett foglalnia a Grabowiecztől keletre lévő hidat.⁵⁷

A Sándor-csoport hajnalban indította meg támadását a Nadwornától nyugatra lévő hídnál, ahol igen erős ellenséges ellenállásba ütközött. Nagyjából 10 óraker a 2. felderítő zászlóaljnak, illetve a 3. utászszázad erőinek sikerült átkelnie a felrobbantott hídon, és elfoglalni Nadworna nyugati bejáratát.⁵⁸ A híd mielőbbi helyreállításának érdekében az előző nap beérkezett Észak-Ukrajna páncélos tancsoport utász zászlóaljának törzsét és egy utász századát is Nadwornához irányították.⁵⁹

A Sándor-csoportnak végül nagyjából 19 óraker sikerült Nadwornát teljesen elfoglalnia, és erőivel a sötétség beálltáig a Pniow-dél–Pniow-kelet–Strymba-dél–Nadwornától keletre lévő erdő nyugati szegélye–Nazawizowtól 1 km-re keletre lévő 417-es magaslat–Nazawizow északi szegélye általános vonalat érte el.⁶⁰

A Bercsényi-csoport támadása Grabowiecz térségében a kedvezőtlen terepadottságok miatt csak nagyon lassan nyert teret. Ennek ellenére a Bercsényi-csoportnak a nap végére mégis sikerült részeivel Cycilownál és Fitkownál átkelnie a folyón, illetve megszállnia a Przerostlól 1 km-re északra lévő út-vasútkereszteződést.⁶¹

Mivel a csoport zöme még mindig a folyó nyugati partján vesztegelt és az északi szomszédnak, a 16. gyaloghadosztálynak a támadása elakadt, és nem tudott lépést tartani a 2. páncélos hadosztály erőivel, ezért Bercsényi ezredes megállította a további támadást, és elért pozícióban biztosította a további egységek előrenyomulását.⁶² A Dósa-csoportnak a nap folyamán a szívósan védekező ellenséges erőkkel szemben, megfelelő műszaki erők hiányában nem sikerült Pniownál átkelnie a Bystrica-Nadwornianska folyón.

⁵⁴ HL VKF H. Csf. 304. doboz, 1944. április 9–17.

⁵⁵ Harctudósítás 5., 1944. április 17.; *Ungváry* 2005. 260. o.; *Szabó – Számvéber* 55. o.

⁵⁶ HL VKF H. Csf. 304. doboz, 1944. április 17.

⁵⁷ Harctudósítás 6., április 18.

⁵⁸ Uo.

⁵⁹ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 18.

⁶⁰ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 18.; Harctudósítás 6., 1944. április 18.

⁶¹ Uo.

⁶² *Hadak Útján* I. 16. o.; *Galló* II. 37. o.

A csapatok harctevékenysége mellett a XI. hadtestparancsnokság már nagyjából 18 órakor kiadta alárendelt erőinek április 19-ére vonatkozó feladataikat. Ennek megfelelően a 2. páncélosadosztály egyik csoportjának április 19-én Lomadzynon keresztül támadást kellett indítania Sadzawka és Iwanowce elfoglalására, míg másik részével Dobrotowon keresztül hátba kellett támadnia a Delatyn térségében harcoló szovjet egységeket, és fel kellett vennie az összeköttetést az ott harcoló 1. hegyidandárral.⁶³

Április 19.

A további előrenyomulás pontosabb és szervezettebb irányítása érdekében a 2. páncélosadosztály parancsnoksága reggel 8 óra körül Nadwornára települt át. A hadosztály egységei közül elsőként az előőrsnek kijelölt Poroszlay-csoport, az 5. gépkocsizó lövész- zászlóalj megerősítve páncélos egységekkel és tüzérséggel kezdte meg támadását, amely azonban a felázott erdei utak, aláaknázott, vagy sok esetben felrobbantott hidak miatt komoly nehézségekbe ütközött.⁶⁴

A csoport ennek ellenére dél tájban birtokba vette a Nadwornától keletre lévő Krasznát és Majdan Gornyt. A Poroszlay-csoport egy megerősített százada pedig azt az utasítást kapta, hogy támadja hátba a Delatyntól északra lévő szovjet csapatokat. Ennek a feladatnak a végrehajtására azonban nem került sor, mivel az 1. hegyidandár egységei addigra már megtisztították a települést és annak térségét az ellenséges erőktől.⁶⁵

A Bercsényi-csoport zöme – a csoport egyes részei már előző nap átkeltek a folyón Cycilow és Fitkow térségében – Nadworna északi térségébe átcsoportosulva indította meg további támadását.⁶⁶ A csoport azt a feladatot kapta, hogy az itt lévő hid helyreállítását követően folytassa előrenyomulását Paryszcz, Hawrylowka irányába, amelyet a helyreállítási munkálatok miatt csak 17 órakor tudott megkezdeni.

A Sándor-csoport keleti irányba előrenyomulva követte a Poroszlay-csoport erőit, a Dósa-csoport átkelt a Bystrica-Nadwornianskán és megindult Delatyn irányába, hogy ott megteremtse az összeköttetést az 1. hegyidandár erőivel.⁶⁷ A sötétség beálltával a XI. hadtest erői a következő vonalat érték el: Dobrotow-kelet–Krasna-dél–Kopanka-dél–Kubajowka-dél–Majdan Sredni-kelet–Glinki-kelet és észak.⁶⁸

A XI. hadtest egységeinek támadása a besötétedést követően is folytatódott. A Poroszlay-csoport az esti órákban birtokba vette Kubajowkát. A Bercsényi-csoport a Nadwornától északra lévő hídon történő átkelést követően elérte, majd elfoglalta Tarnovicza-Lesnát, amelyet csak gyengébb szovjet gyalogos egységek védtek.⁶⁹ A Sándor-csoport a hadosztály előőrseit követve a késő esti órákban elérte Majdan Gornit. A településtől keletre lévő úton a csoport gépesített erői a felázott terep, és az így kialakult óriási torlódás miatt mozgásképtelenné váltak. Sándor ezredes emiatt azt az utasítást adta, hogy harccsoportja hagyja hátra járműveit, és világosodásig gyalogosan folytassa előrenyomulását.⁷⁰

⁶³ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 18.; Harctudósítás 7., 1944. április 19.

⁶⁴ Harctudósítás 7., 1944. április 19.; [sz. n.] A m. kir. 2. páncélosadosztály harcaiból, II. Előretörés a nadwornai hídfőből, 1944. IV. 19–23. *Hadak Útján*, 1957. 5. sz. (A továbbiakban: *Hadak Útján* II.) 16. o.

⁶⁵ *Hadak Útján* II. 16. o.

⁶⁶ HL TGY 3216. , 16.; HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 19.

⁶⁷ *Hadak Útján* II. 16. o.

⁶⁸ HL KTB. Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 19.

⁶⁹ HL TGY 3216. 16. o.

⁷⁰ Harctudósítás 7., 1944. április 19.

A hadműveletekkel párhuzamosan, 14 óra körül egy újabb egység, a német 503. nehézpáncélos-osztály hét Tiger E típusú, bevethető harckocsival rendelkező század erejű páncélos harcscsoportja érkezett be Nadwornára. A hadtestparancsnokság úgy számolt, hogy egy rövidebb karbantartást követően a harckocsik április 21-ére már bevethető állapotban lesznek.⁷¹

A támadás folytatásával, és az újabb egységek beérkezésével párhuzamosan alárendeltségi változások történtek a német XI. hadtestnél. Egyrészt döntés született, hogy Dósa-csoport kilép a 2. páncélososztály állományából, és visszakerül a 2. hegyidandár alárendeltségébe, amely azt az utasítást kapta, hogy Delatynon keresztül érje el Oslawy-Bialét. Másrészt az 1. és 2. hegyidandárt a 2. hegyidandár parancsnoksága alatt a német XI. hadtest alárendeltségébe utalták.⁷² A 2. hegyidandár valamennyi egysége ugyanis ekkorra már elérte Delatyn–Dora térségét.⁷³

Április 19-én az esti órákban a XI. hadtest parancsnoksága megfogalmazta a másnapra, április 20-ára kitűzött feladatokat. Ennek megfelelően a hadtest erőinek el kell foglalniuk a Jablonow–Peczenizyn–Iwanowce–Bednarowka vonalat. Az 1. hegyidandárnak Jablonow, a 2. hegyidandárnak Peczenizyn irányába kell megindulnia, míg a 2. páncélososztálynak az Iwanowce–Bednarowka vonalat kell birtokba vennie.⁷⁴

Ennek az utasításnak a hátterében egyrészt az állt, hogy a XI. hadtest parancsnoksága a további előrenyomulás során el akarta kerülni saját egységeinek feltorlódását a Prut-völgyében, másrészt pedig a hegyidandárokat olyan irányban kívánta előrevonni, hogy a parancsnokság alárendeltségébe tartozó erők Kolomeát majd több irányból támadhassák.⁷⁵ Így a támadó erők közül a 2. páncélososztály csoportjainak az északi szárnyon, a 2. hegyidandárnak a centrumban, míg az 1. hegyidandárnak a déli szárnyon kellett Kolomea irányába előrenyomulniuk.

Az április 19-i hadműveletek során a XI. hadtest erői egy T-34-es típusú harckocsit lőttek ki. A hadtest északi szomszédja, a magyar VII. hadtest Tysmeniczától délre egy sor település elfoglalását követően megközelítette Ottyniát.⁷⁶ Április 19-ére a magyar 1. hadsereg erői tehát elérték az Oslawy-Biale–Lanczyn–Majdan Sredny–Winograd–Krzywotuly–Tarnowicz Polna vonalat.⁷⁷

Április 20.

Az előző nap kapott utasításnak megfelelően, április 20-án reggel 6 óra körül az 1. hegyidandár három zászlóalja megindult az Oslawy-Biale körüli területről Luczyn keresztül Jablonow irányába. Az 1. hegyidandár zöme és a 2. hegyidandár azonban továbbra is a Delatynnál, illetve az attól délre lévő területen gyülekezett, mivel az egyre jobban megáradó Prut megakadályozta a csapatok gyors átkelését. Ennek következményeképpen az itt álló erők csak 12 óra tájában kezdhették meg előrenyomulásukat, miután az utász alakulatok helyreállították az itt lévő hidat.⁷⁸

⁷¹ Ez a század erejű páncélos harcscsoport ekkor összesen kilenc Tiger E típusú harckocsival rendelkezett, amelyek közül kettőt még a Nadwornába történő megérkezés előtt javítási célból Sanokba szállítottak. A harcscsoport ezt a két harckocsit csak 1944. április 26-án kapta vissza. *Wolfgang Schneide: Tigers in Combat I. Mechanicsburg, Stackpole Books, 2004. 131. o.; HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 19.*

⁷² HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 19.

⁷³ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 20.

⁷⁴ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 19.

⁷⁵ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 20.

⁷⁶ *Kurt Mehner: Die Geheimen Tagesberichte der Deutschen Wehrmachtführung im Zweiten Weltkrieg 1939–1945. X., 1. März 1944– 31. August 1944. Osnabrück, 1985. 140. o.*

⁷⁷ HL VKF H. Csf. 304. doboz, 1944. április 19.

⁷⁸ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 20.

Ugyancsak 6 óra körül indult meg a 2. páncélosadosztály harccsoportjainak támadása. A Sándor-csoport – amely azt az utasítást kapta, hogy zárja le a Bednarowkától nyugatra lévő erdő keleti szegélyét – Glinki területről megkezdte előrenyomulását Bednarowka irányába. A Sándor-csoport a feladatát ellenséges ellenállás nélkül végrehajtotta.⁷⁹

A Poroszlay csoport erőinek birtokba kellett venniük Sadzawkát és Iwanowczét, majd utóbbi területén kellett gyülekezniük. A csoport még a délelőtt folyamán elfoglalta Lanczynt, azonban további előrenyomulása során Sadzawka nyugati szegélyénél, valamint a Kupankától és Kubajowkától délre lévő erdőkiáratoknál szívós ellenséges ellenállásba ütközött.⁸⁰ A csoport ennek ellenére folytatta támadását, és előbb Sadzawkát két oldalról elvágyva elfoglalta a Sadzawkát Iwanowczével összekötő műút egy szakaszát, majd pedig 19 óra körül Sadzawka is a támadó erők kezére került.⁸¹

A 2. páncélosadosztály harmadik csoportosítása, a Bercsényi ezredes által vezetett harccsoport a nap folyamán nem vett részt komolyabb harccselekményekben, mivel Havrilovkán és Pariszczen gyülekezve erőinek rendezésén, illetve gépjárműveinek helyreállításán fáradozott.⁸²

A sötétség beálltával a 2. páncélosadosztály erői a Sadzawka-kelet–Bednarowkától nyugatra lévő erdő keleti szegélye vonalat érték el. A német XI. hadtest alakulatai közül az 1. hegyidandár az esti órákban is folytatta előrenyomulását, és csúccsal a nap végére már a Jablonowtól 6 km-re nyugatra lévő Berezow Nizynnél járt.⁸³

A XI. hadtestparancsnokságnak alakulataival – különösen a hegyidandárokkal – az összeköttetés megteremtése azonban komoly nehézségekbe ütközött, mivel a hadtestparancsnokság közvetlen alárendeltségébe tartozó 51. hadtest híradó-osztály még mindig felfrissítés alatt állt, és továbbra sem volt megfelelően ellátva híradástechnikai eszközökkel.⁸⁴ A rádióforgalmat emellett a magas fákkal borított, nyirkos erdők is komoly mértékben nehezítették.

Másnapra, április 21-ére a XI. hadtestparancsnokság azt az utasítást adta alárendelt alakulatainak, hogy folytassák támadásukat és foglalják el a Jablonow–Peczenizyn–Tlumaczyk–Slobodka Lesna vonalat.⁸⁵

A német XI. hadtest erői mellett a VII. hadtest is folytatta előrenyomulását. A 16. gyaloghadosztály déli szárnya Winogradtól délre megteremtette az összeköttetést a 2. páncélosadosztály erőivel.⁸⁶ A gyaloghadosztály egységei a támogatásukra rendelt német rohamlővegekkel ezt követően birtokba vették Ottyniát, illetve az attól keletre lévő magaslatot. Az itt folyó harcok során a magyar seregtest kisebb saját veszteségek árán nagyjából ötszáz szovjet hadifoglyot ejtett.⁸⁷ A magyar 1. hadsereg április 20-i hadműveletek során összesen három ellenséges harcokcsi kilövését jelentette.⁸⁸

A magyar 1. hadsereg és a német 1. páncélosadosztály támadása lendületesen haladt előre, és a velük szemben álló szovjet erők nem mutatkoztak elegendőnek az előrenyomulás megállítására, ezért az 1. Ukrán Front parancsnokának, Zsukov marsallnak a döntésére újabb egységeket csoportosítottak át a magyar 1. hadsereg és német 1. páncélosadosztály arcvonalszakaszával szembe. Április 20-án Zsukov marsall arról határozott, hogy a

⁷⁹ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 20.; Harctudósítás 8., 1944. április 20.

⁸⁰ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 20.; *Galló* II. 39. o.

⁸¹ Uo.

⁸² Harctudósítás 8., 1944. április 20.

⁸³ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 20.

⁸⁴ Uo.

⁸⁵ Uo.

⁸⁶ Uo.

⁸⁷ *Dálnoki Veress Lajos: Magyarország honvédelme a II. világháború előtt és alatt (1920–1945). II., München, 1972. 196. o.*

⁸⁸ HL VKF H. Csf. 304. doboz, 1944. április 20.

szovjet 4. gárda harcokcsihadsereg Alekszandr Ivanovics Akimov vezérezredes által irányított 6. gárda gépesített hadtestét a szovjet 1. harcokcsihadsereghez irányítják át.⁸⁹ A 6. gárda gépesített hadtest állományába ekkor a 16. és 17. gárda gépesített dandár, a 49. gépesített dandár, a 29., illetve 56. önálló harcokcsiezred, valamint az 1. gárda önjáró tüzérezred tartozott.⁹⁰

Április 21.

Habár a német XI. hadtestparancsnokság a további támadás időpontját április 21-én, a kora reggeli órákra tűzte ki, az a Prut-völgyében lévő hídrobantások, és a hadtest északi szárnyán lévő terepviszonyok – folyamatos esőzések miatt felzótalt, alapozás nélküli utak, sűrű aljnövényzetű erdős területek – miatt jelentősen késett.⁹¹

A XI. hadtest alárendeltségébe tartozó erők előrenyomulása nagyon lassan bontakozott ki. Az 1. és 2. hegyidandárok maradéka csak 12 óra körül kelt át Doránál a Pruton, a 2. páncélosadosztály egységei pedig 13:30-kor indították meg támadásukat Tlumaczyk és Slobodka Lesna ellen. A Sándor-csoport feladata – az időközben visszatagozódott Poroszlay-csoporttal – az volt, hogy súllyal a Prut völgyében nyomuljon előre és vegye birtokba Tlumaczykot. A Bercsényi-csoportnak – a Sándor-csoport néhány átadott egységével – előbb el kellett érnie a Swiety Jozef–Siedliska vonalat, majd onnan északra helyezett súlyponttal Rakowczyk–Slobodka Lesna vonal ellen kellett támadást indítania. A hadosztályparancsnokság utasításának megfelelően a 2. felderítő zászlóaljnak hadosztálytartalékként Majdan Srednin kellett hátra maradnia.⁹²

Sándor ezredes csoportja folytatva keleti irányú előrenyomulását, súlyos helységarcok árán az esti órákig birtokba vette a Sadzawkától északkeletre lévő Iwanowczt és az attól északra lévő magaslatokat. Emellett a csoport balszárnya, amely a műüttől északra támadott, zömmel elérte Majdan Srednit, Kubajovkát, illetve Swiety Jozef déli körzetét.⁹³

A Bercsényi-csoport Hawrilowkáról és Parisczéről Majdan Srednin és Glinkin keresztül nyomult tovább keleti irányba. A csoport elővédje Swiety Jozef-északon keresztül sikeresen visszaszorította a szembenálló szovjet csapatokat és estig megközelített Slobodka Lesnát.⁹⁴

A 2. páncélosadosztály támadása azonban kifulladásra látszott. Pintér vezérőrnagy, a 24. gyaloghadosztály parancsnoka a következőképpen számolt be erről: „Harcokcsijaink [2. páncélosadosztály] egy részét kilőtték, a megmaradt harcokcsik újabb bevetés előtt karbanhelyezésre szorulnak és a mély sárban mozogni sem igen tudnak. A pánc[élos] h[ad]o[sztály] gyalogsága négy nap óta szakadatlanul harcban van, teljesen kimerült és féltő, hogy még mielőtt a mi hadosztályunk [24. gyaloghadosztály] beérkezik és felvált-hatja, elveszti az eddig elért eredményeit.”⁹⁵

Emiatt a magyar 1. hadsereg parancsnoksága a 24. gyaloghadosztály mielőbbi bevetése mellett határozott. Ennek megfelelően a 24. gyaloghadosztály azt az utasítást kapta, hogy erőivel mielőbb érje el Nadworna térségét. Mivel azonban a seregtest gyalogságának beérkezésével április 24-e előtt nem lehetett számolni, – azok szállítóeszközök nélkül, gyalogszerrel folytatták felvonulásukat – ezért a hadsereg-parancsnokság azt a

⁸⁹ Лелюшенко, Дмитрий Данилович: Москва–Сталинград–Берлин–Прага. Записки командарма. http://militera.lib.ru/memo/russian/lelyushenko_dd/05.html (Az utolsó letöltés időpontja: 2012. július 10.)

⁹⁰ Uo.

⁹¹ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 21.; Harctudósítás 8., 1944. április 20.

⁹² Harctudósítás 8., 1944. április 21.

⁹³ Uo.

⁹⁴ Harctudósítás 8., 1944. április 21.

⁹⁵ HL TGY 3287. Gergelyfy Imre: Háborús napló. 6. o.

döntést hozta, hogy a 2. páncélososztály támogatására haladéktalanul be kell vetni a 24. gyalogosztály tüzérségét, amely előreláthatólag már másnap, április 22-én reggelig be fog érkezni Nadwornára.⁹⁶

A 2. páncélososztály egységeivel ellentétben az 1. és 2. hegyidandárok egységei komolyabb ellenállás nélkül haladtak előre. Az esti órákban az 1. hegyidandár legelső részekkel elérte a Kolomeától délnyugatra lévő Utoropy–Stopczatow vonalat, míg a 2. hegyidandár csúccsal már a Peczenizyntől 5 km-re délnyugatra lévő Rungorynál járt.⁹⁷

Április 21-én este a hadtest alárendeltségébe tartozó alakulatok azt az utasítást kapták, hogy folytassák támadásukat, és foglalják el a Jablonow–Peczenizyn–Szeparowcze–Mlyniec-nyugat vonalat. Az 1. hegyidandárnak továbbra is Jablonow, a 2. hegyidandárnak pedig Peczenizyn térségében kellett folytatnia előrenyomulását. A 2. páncélososztálynak április 22-én a kora hajnali órákban folytatnia kellett támadását Szeparowcze kelet–Mlyniecz nyugat vonalra. Emellett északi szárnyát Slobodka Lesna-északra kellett visszakanyarítania, hogy biztosíthasson észak felé. Ennek oka az volt, hogy a XI. hadtest északi szomszédjának, a magyar VII. hadtestnek az erői lemaradtak az előrenyomulás során, így féltő volt, hogy a VII. hadtesttel szemben álló szovjet egységek északról támadást intézzenek a Bercsényi-csoport fedezetlen balszárnyával szemben.⁹⁸

A páncélososztálynak adott későbbi parancsban, annyiban módosítottak a kitűzött célokon, hogy reggel 6 órai kezdettel a teljes osztály-arcvonalszakaszon először az április 21-ére elrendelt támadási célra – Tlumaczyk-kelet, Slobodka Lesna-nyugat – kellett támadni, és csak ezt követően lépett életbe a korábban kiadott utasítás a Szeparowcze-kelet–Mlyniecz-nyugat vonal eléréséről.⁹⁹

A 2. páncélososztályt emellett a német 503. nehézpáncélos-osztály század erejű páncélos harccsoportjával is megerősítették, amely a hadosztály alárendeltségében, hadosztálytartalékként egyelőre Iwanowczen maradt.¹⁰⁰

Április 22.

A kora reggeli órákra az 1. hegyidandár teljes állománya megszállta az Utoropy–Stopczatow vonalat, emellett a dandár a Pistynnél és Zarwanicánál lévő, a Pistynka folyón átívelő hidakhoz biztosításokat küldött előre. A 2. hegyidandár előrenyomulását folytatva csúccsal elérte Rungoryt, majd 11 óra körül század erejű szovjet köteléket vert ki Peczenizyn területéről. A dandár a délután folyamán elérte Sopow nyugati térségét.¹⁰¹ A két hegyidandár között azonban Kluczow térségében továbbra is ismeretlen erejű elengedhetetlen egységek tartózkodtak.

A hegyidandárok előrenyomulását segítette, hogy hajnali 3 órától az utánpótlásukat már akadálytalanul tudták szállítani a Delatyntól délre lévő, az 1. hegyidandár által helyreállított 7,5 tonna súlykorlátozású hídon keresztül. A dandárok támadását azonban még nem tudták nehézfegyverek támogatni, mivel a helyreállított híd nem volt elég erős ahhoz, hogy páncéltörő ágyúkat, vagy önjárólövegeket áthozhassanak azon keresztül. Ennek mielőbbi orvoslására a német 42. utászászlóaljzat is a híd további megerősítésére utasították.¹⁰²

⁹⁶ HL TGY 3287. *Gergelyfi Imre*: Háborús napló. 6. o.

⁹⁷ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 21.

⁹⁸ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 21.; Harctudósítás 8–9., 1944. április 21–22.

⁹⁹ Harctudósítás 8., 1944. április 21.

¹⁰⁰ Harctudósítás 9., 1944. április 22.

¹⁰¹ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 22.

¹⁰² HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 21.

A 2. páncélososztály reggel 6 óra kitűzött támadása a felzárkózás és az előkészületek nehézségei miatt csak dél körül indulhatott meg. A Sándor-csoport 5. gépkocsizó lövészászlóalj Iwanowczéről megindulva Tlumaczyk ellen támadott, azonban a település vasútállomásának térségéből megindított szovjet ellenlökés a zászlóaljat Iwanowczére vetette vissza. A 4. gépkocsizó lövészászlóalj Kubajowka területéről támadta Tlumaczykot, biztosító részeit pedig egészen a 341-es pontig tolta előre. Mivel az erőknek egy részét a szovjet egységek a Jassyenna-i erdőből átkarolták, a zászlóalj kénytelen volt kivonni erőit Tlumaczykból.¹⁰³

A késő délutáni órákban az 5. gépkocsizó lövészászlóalj megerősítve a német 503. nehézpáncélos osztály század erejű páncélos harcsoportjának hét Tiger E típusú harckocsijával ismételten támadásba lendült, és a Pruttól délre lévő magaslatokról jövő erős oldalazó tűz, és a komoly elaknásítás – Tlumaczyknál nagyjából 400 aknát szedtek fel – ellenére kijutott a településtől keletre lévő területre, a támadás itt azonban elakadt.¹⁰⁴

A 2. páncélososztály Bercsényi-csoportja a nap folyamán nem hajtott végre komolyabb hadműveleteket. A csoport április 21-éről 22-ére virradó éjjel és 22-én délelőtt felzárkózott elővédjéhez, majd a Slobodka Lesna-i útkereszteződéstől nyugatra Swiety Jozef-észak felé szárnyát visszakanyarítva védelemre rendezkedett be. Ennek oka a már korábban is említett tény volt, hogy a 2. páncélososztály északi szomszédja, a VII. hadtest alárendeltségébe tartozó 16. gyaloghadosztály nagyjából 8 km-re lemaradt a Bercsényi-csoporthoz képest. A 16. gyaloghadosztály a délután folyamán újabb támadást indított, azonban ez sem vezetett eredményre. A hadosztály így egyelőre nem tudta csökkenteni déli szomszédjával szembeni lemaradását.¹⁰⁵

A 2. páncélososztály tartaléka, a 2. felderítő-zászlóalj Bredtheimre vonult előre és biztosította a Bercsényi-csoport szabadon maradt északi szárnyát. A zászlóalj részeivel Molodylov-keleten és Hotoskovnál felvette az összeköttetést a 16. gyaloghadosztály jobbszárnyán küzdő 16. felderítő-osztállyal.¹⁰⁶

A 2. páncélososztály támadása a kitűzött célt azonban így sem érte el. Az április 22-i támadás során a német XI. hadtest erői hat ellenséges páncéltörő ágyút semmisítettek meg egy Panzer IV típusú harckocsi elvesztése mellett, amely a szovjet aknák következményeképpen vált harcképtelenné.¹⁰⁷

A XI. hadtest parancsnoksága április 23-ára azt az utasítást adta alárendelt erőinek, hogy folytassák támadásukat, és foglalják el a Szeperowcze–Mlyniec nyugat vonalat. A 2. páncélososztály Sándor-csoportjának el kellett foglalnia Tlumaczykot, majd zömével Szeperowcze ellen kellett támadást indítania, a maradék egységek pedig azt az utasítást kapták, hogy kössék le a Rakovczyknál álló szovjet erőket.¹⁰⁸

A Bercsényi ezredes által irányított csoportnak – kiegészülve többek között a 2. felderítő zászlóaljjal – először a Slobodka Lesna-i útkereszteződést kellett birtokba vennie, majd zömével Mlyniec-re, részeivel pedig a Rakovczyk-i szovjet csapatok hátába kellett támadnia. A támadás kezdetének időpontját – tüzérségi előkészítést követően – 14 órára tűzték ki.¹⁰⁹

¹⁰³ Harctudósítás 9., 1944. április 22.

¹⁰⁴ Uo.

¹⁰⁵ Uo.

¹⁰⁶ Uo.

¹⁰⁷ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 22.

¹⁰⁸ Harctudósítás 10., 1944. április 23.

¹⁰⁹ Uo.

Az időpont meghatározásában az játszott szerepet, hogy az eddigi harcselekmények során nyilvánvalóvá vált, hogy a szovjet csapatok Kolomeát az északon szárnyon a Tlumaczyk-kelet–Rakowczyk–Slobodka Lesna védőállásban kívánják megvédeni. A német–magyar hadvezetés emellett azt is biztosra vette, hogy ennek a védelmi vonalnak a teljes megszervezéséig a szovjetek Tlumaczyk megtartásáért mindent meg fognak tenni.¹¹⁰ Ennek következményeképpen a magyar, illetve német fél is tisztában volt azzal, hogy a küszöbönálló támadás sikere a megfelelő szervezésen és tüzérségi előkészítésen múlik majd.

A 24. gyaloghadosztály egységei azt a feladatot kapták, hogy minél hamarabb érhék el Iwanowcze–Swiety Jozef–Sadzawka területét. A hadosztály bevetésével a hadtestparancsnokság újabb lendületet kívánt adni a Kolomea bevetését célzó hadműveleteknek. A gyaloghadosztályt úgy akartak bevetni, hogy az a Prut-völgyben északnyugati irányból támadhassa Kolomeát.¹¹¹

A 2. páncélosadosztály a 24. gyaloghadosztály általi felváltást és a Slobodka Lesna térségébe történő átcsoportosítást követően előbb északi irányba nyomult volna előre, majd ezek az erők Kolomeától keletre déli irányba fordultak volna, hogy elérhessék a Kolomeáról Zablotowba vezető műutat. Ezeknek az egységeknek itt kellett volna felvenni az összeköttetést a délről támadó, a Pruton Trosciankán átkelő két hegyidandárral. A magyar 1. hadsereg erőinek ezzel a hadmozdulattal kellett volna megvalósítani támadási céljukat, bekeríteni Kolomea védőit, és birtokba venni a közlekedési csomópontként komoly jelentőséggel bíró várost.¹¹²

A támadó hadművelet végrehajtása előtt a 2. páncélosadosztály átcsoportosítását azért kívánták végrehajtani, mivel a Slobodka Lesna térségének terepadottságai sokkal jobban kedveztek a páncélos erőknek, mint a hadosztály eddigi, a 24. gyaloghadosztály által átveendő sávjában. A magyar 1. hadsereg parancsnoksága a 2. páncélosadosztály leendő feladatát a 24. gyaloghadosztállyal akarta végrehajttatni, mivel úgy vélték, hogy a gyaloghadosztály mind élőerőben, mint pedig tüzérségét illetően erősebb, mint a napok óta harcban álló páncélosadosztály. Ezt az elgondolást azonban a XI. hadtest parancsnoksága nem osztotta, különösen azért, mivel véleményük szerint a Kolomea bekerítésében oroszánrészt vállaló csoportosításnak a lehető legmozgékonyabbnak kell lennie, és a rendelkezésre álló erők közül erre egyedül a 2. páncélosadosztály alkalmas.¹¹³

Április 23.

Az 1. hegyidandár április 23-án reggel az Utoropy–Sztopczaow-kelet–Myszynnyugat vonalon állt. A kiküldött felderítők megállapították, hogy a Kolomeától 8 km-re délkeletre lévő Pilipyn, illetve Trosciankánt nem tartózkodnak ellenséges csapatok. Emellett a Kolomea–Zablotow úton élénk gépjárműforgalmat jelentettek.¹¹⁴

A reggeli órákra a 2. hegyidandár két zászlóaljjal már Sopow nyugati szegélyénél állt. A dandár felderítői jelentették, hogy Sopow területén mindössze egy szakasznyi erejű ellenség tartózkodik. Emellett az is megállapítást nyert, hogy a Kolomea felé vezető híd továbbra is épségbe van, illetve a híd 500 m-es körzetében és Kolomea nyugati szegélyénél sáncmunkák folynak.¹¹⁵

¹¹⁰ Harctudósítás 10., 1944. április 23.

¹¹¹ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 23.

¹¹² Uo.

¹¹³ Uo.

¹¹⁴ Uo.

¹¹⁵ Uo.

Ezen a napon az 1. hegyidandár erői részekkel Matyjowcéra, a 2. hegyidandár egy- ségei pedig Sopow-nyugatról megindulva, az ottani Prut-hídon átkelve Kolomea nyugati részére akartak előrenyomulni, azonban a tervezett támadásokat végül le kellett fűjni. Ennek fő oka a dandárok elégtelen páncélelhárítása volt. Mindkét dandár ugyanis egyenként csak három–három páncéltörő ágyúval rendelkezett, amelyekhez csak 120 lövészhöz elegendő lőszerjavadalmazás állt rendelkezésre. Másrészt pedig a német 561. (önjáró) páncélvadász-osztályt a Delatyn térségében lévő híd csekélyebb teherbírása miatt továbbra sem lehetett előrevonni a hegyidandárok területére. A páncélvadász-osztályhoz hasonlóan egyelőre a hegyidandárok tüzerütegei sem tudtak felzárkózni a támadáshoz.¹¹⁶ Ennek következtében félé volt, hogy a páncéltörő fegyverekkel hiányosan felszerelt magyar seregtesteket a szovjet páncélos-, illetve gépesített kötelékek ellenlökése veszélyes helyzetbe sodorná.¹¹⁷

A hegyidandárok további támadásának szempontjából tehát létfontosságú volt a Delatyntól délre lévő híd megerősítése, mivel a nehézfegyverzet csak egy megfelelően erős hídon keresztül kelhetett át biztosan, és támogathatta a további támadást. Nagyjából 16 óra körül a híd megerősítésére útba indították a német 42. utász-zászlóalj, majd pedig az 561. (önjáró) páncélvadász-osztály egy századát haladéktalanul a 2. hegyidandárnak rendelték alá. A század azt az utasítást kapta, hogy másnap 12 óráig érkezzen be a 2. hegyidandár harcálláspontjára Rungoryba.¹¹⁸

Április 23-án a délelőtt a 2. páncéloshadosztálynál a támadásra történő felkészüléssel telt. A hadosztály parancsnoksága emellett azzal a kéréssel fordult a 24. gyaloghadosztályhoz, hogy a Swiety Jozefre kerülő nyíregyházi 12. gyalogezredének egy zászlóaljával a Sándor-csoport és a Bercsényi-csoport közötti hézagot, egy másik zászlóaljával pedig a Bercsényi-csoport hátát biztosítsa.¹¹⁹

Előbbire azért volt szükség, mivel a hadosztály felderítése a két csoport között található erdős területen ismeretlen erejű ellenséges csapatokat állapított meg, amelyek egy ellenlökéssel a Tlumaczykot támadó Sándor-csoport északi szárnyát könnyedén veszélybe sodorhatták volna. A Bercsényi-csoport hátának biztosítását pedig továbbra is az tette szükségessé, hogy a csoporttól északra előrenyomuló 16. gyaloghadosztály egységei még mindig komoly lemaradásban voltak, melynek következtében Bercsényi ezredes csoportja észak felől teljesen fedezet nélkül maradt.¹²⁰ A 12. gyalogezred zászlóaljainak a 2. páncéloshadosztálynak történő alárendelésére azonban ezen a napon még nem került sor.

Április 23-án ezzel párhuzamosan zajlott a 24. gyaloghadosztály tüzerőségének előrevonása is, azonban a rossz útviszonyok miatt a 2. páncéloshadosztály támogatására ki- rendelt tüzerőség egységei közül csak a 22. és 78. tábori tüzerosztályok zöme érkezett be 14 óráig Sadzawkára, melynek keleti szegélyénél került sor a tüzelőállások kialakítására. A 23. és 24. tábori tüzerosztályok csak a késő délután folyamán foglalták el tüzelőállásaikat és nyitottak tüzet a szovjet állásokra.¹²¹

A 2. páncéloshadosztály Bercsényi-csoportjának támadása 13 órakor indult meg. A Mátyássy százados irányítása alatt álló biztosító csoport elfoglalta a Poharytól délre található Prut-hídat, lezárva ezzel a Slobodka Lesna-i műutat mind északi, mind pedig déli irányba. A csoport ezt követően a Slobodka Lesna-i útkereszteződést próbálta meg

¹¹⁶ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 22.

¹¹⁷ Uo.

¹¹⁸ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 23.

¹¹⁹ Harctudósítás 10., 1944. április 23.

¹²⁰ Uo.

¹²¹ Bene János – Szabó Péter: Huszonnégyes honvédek a Kárpátokban. A m. kir. 24. gyaloghadosztály története 1944–1945. Nyíregyháza, 1997. (A továbbiakban: *Bene – Szabó* 1997.) 28. o.; HL TGY 3287. 7. o.

birtokba venni. A késő esti órákra, a csoport kezére került az itt lévő támponttá kiépített gyárépület, a támadás azonban így is kifulladás.¹²²

A Sándor-csoport 16¹⁵-kor indította meg támadását az 5. gépkocsizó lövészászlóalj-jal. A zászlóalj nyugati irányból, a 4. gépkocsizó lövészászlóalj pedig északról támadta Tlumaczykot. Bár a település területén a szovjet erők komoly ellenállást mutattak a saját tüzéség hatásos támogatásának köszönhetően a zászlóaljak lendületesen haladtak előre. Az 5. gépkocsizó lövészászlóalj a Tlumaczyk központjánál lévő, felrobbantott és aknákkal lezárt hídon nem tudott átkelni. A 4. gépkocsizó lövészászlóalj egészen a templomban lévő szovjet állásig jutott, azonban ezt elfoglalni már nem tudta. A zászlóalj ennek ellenére folytatta előrenyomulását Tlumaczyk területén, azonban a Jassyenna-i erdőből ismételt újabb támadás érte a csoport hátát, így a Sándor-csoport kénytelen volt ezen erőit kivonni a városból és Tlumaczyk északi szegélyénél megállni.¹²³

A XI. hadtest alakulatainak támadásával párhuzamosan érkeztek be a 24. gyaloghadosztály további egységei is a 2. páncélosadosztály arcvonala mögötti Iwanowcze–Swiety Jozef–Sadzawka gyülekezési területre.¹²⁴

21 óra körül a XI. hadtestparancsnokság megfogalmazta a másnapi feladatokat. A 2. páncélosadosztálynak április 24-én tovább támadva el kellett érnie a Szeparowcze–Mlyniec vonalat, a teljes felváltást előkészítve nélkülözhető, szabad erőit pedig a nap folyamán északi irányba kellett eltolnia. A hadtest parancsnokságának intézkedése szerint a hadosztály zömének felváltására csak az április 24-éről 25-ére virradó éjjel kerül sor.¹²⁵ A hegyidandárok pedig azt az utasítást kapták, hogy foglalják el a Pruton történő átkelés szempontjából jelentős magaslatokat, és a lehető legnagyobb arcvonalszakaszon jussanak ki a Prut bal partjához.¹²⁶

Április 24.

Reggel 6 óra körül az 1. hegyidandár két zászlóaljával megkezdte előrenyomulását Matyjowce irányába. A dandár jobbszárnyának a biztosítására további két zászlóaljat Kowalowka–Kropiwiszcze térségébe, egy zászlóaljat pedig Pistynbe irányítottak. Az 1. hegyidandár parancsnoksága követte alakulatait és annak harcálláspontja már Kropiwiszcze déli részén működött. Kora délutánra az 1. hegyidandár erői elérték Pilipy.¹²⁷

A 2. hegyidandár amely ugyancsak a reggeli órákban indította meg támadását, komolyabb szovjet ellenállás nélkül délutánra elfoglalta a Sopow délnyugati szegélye–Wierbiaz Wyzny templomtól 2 km-re északkeletre lévő hid–Wierbiaz Wyznytól nyugatra lévő erdő északi szegélye–332-es magaslat–361-es magaslat (Hliboka Dolina) vonalat.¹²⁸

Április 25-ére a hegyidandárok azt az utasítást kapták, hogy tegyék meg a szükséges előkészületeket a másnapi támadásra. A XI. hadtestparancsnokság különösen a Pruton történő átkeléshez nélkülözhetetlen eszközök összegyűjtését emelte ki, mivel a dandárok egyike sem rendelkezett felfújható csónakokkal.¹²⁹

¹²² Harctudósítás 10., 1944. április 23.

¹²³ Uo.

¹²⁴ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 23.

¹²⁵ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 23., Harctudósítás 11., 1944. április 24.

¹²⁶ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 23.

¹²⁷ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 24.

¹²⁸ Uo.

¹²⁹ Uo.

Az 1. hegyidandár zavartalan előrenyomulásának következményeképpen a német XI. hadtestparancsnoksága arra a téves megállapításra jutott, hogy Kolomea térségében a szovjetek minden rendelkezésre álló erejüket a Pruttól északra lévő területek védelmére vetették be. Úgy gondolták, hogy ennek köszönhetően nem került sor komolyabb szovjet ellenállásra, illetve páncélosokkal támogatott ellenlökésekre a XI. hadtest déli támadó csoportosításával szemben.¹³⁰

Az elkövetkezendő napok eseményei azonban komolyan rációfoltak a hadtestparancsnokság elgondolásaira. Ugyanis április 24-25-étől kezdve érkezett be Kolomea térségébe, a szovjet 38. összefegyvernemi hadsereg arcvonala mögé a Jevgenyij Petrovics Zsuravljov altábornagy által irányított szovjet 18. összefegyvernemi hadsereg parancsnoksága, azzal a céllal, hogy tehermentesítse az 1. Ukrán Front déli szárnyát. A 18. összefegyvernemi hadsereg – amely a Kolomea térségében lévő, illetve az attól délre eső arcvonalszakasz védelmének irányítását vette át – alárendeltségébe a 11. lövészhadtest és a 17. gárda lövészhadtest került.¹³¹

A hadtest balszárnyán lévő 2. páncélosadosztály tehát azt az utasítást kapta, hogy április 24-én folytassa támadását, és érje el a Szeparowcze–Mlincec vonalat. Ezt követően az egységeknek az április 24-éről 25-ére virradó éjjel úgy kellett csoportosulniuk, hogy hajnalban készenlétből támadást indíthassanak általában Kamionka–Mliniecz irányában. A páncélosadosztály egységeinek állásait pedig a 24. gyalogadosztálynak kellett átvenniük. A felváltás alól kivételt képeztek a 2. páncélosadosztály közvetlenül harcban álló erői, illetve tüzésége.¹³²

A páncélosadosztály mögé ekkorra már felzárkóztak a 24. gyalogadosztály egységei. Az ungvári seregtest jobbszárnyán, a Prutra támaszkodva Szekeres Géza ezredes 21. gyalogezrede, a centrumban a Virágh István ezredes irányítása alatt álló 24. gyalogezred helyezkedett el. A hadosztály balszárnyán a Muzsay Ferenc ezredes által irányított 12. gyalogezred foglalta el készenléti állásait.¹³³

A 24. gyalogadosztály tüzéségét pedig két csoportosításra osztották. Ezek közül az egyik a déli, Gergelyfy Imre ezredes által irányított csoportosítás volt, melynek alárendeltségébe a 23., 24. és 78. tüzérosztályok tartoztak. A Saáry István ezredes parancsnoksága alatt álló északi csoportosítás pedig a 22. tüzérosztály és az I. gépvontatású tarackosztály felett rendelkezett.¹³⁴

A 2. páncélosadosztály egységei közül a Sándor-csoport az április 23-áról 24-ére virradó éjjel is szakadatlanul harcban állt Tlumaczyk területén. A sötétben a csoport kötelékei összekeveredtek, emellett több szovjet ellenlökés is érte azokat. Először a Tlumaczyktól északra található 341-es magaslatról, majd pedig a műút felől bontakozott ki egy-egy szovjet támadás. Később pedig déli irányból, a Prut déli partjáról átkelt szovjet kötelékek is támadásokat hajtottak végre a csoporttal szemben. A támadásokat sikerült megállítani, az 5. gépkocsizó lövészszázlólaj a műút mentén előrenyomuló szovjet páncélos egységekkel szemben a tüzéség hatékony tüzére támaszkodva állásait meg tudta tartani.¹³⁵

¹³⁰ HL KTB Gen. Kom. XI. A. K., 1944. április 24.

¹³¹ A 11. lövészhadtest és a 17. gárda lövészhadtest a szovjet 38. hadsereg állományából került át a 18. összefegyvernemi hadsereghez. Míg a 11. lövészhadtest állománya már viszonylag huzamosabb ideig tartozott a 38. hadsereghez, addig az 1. gárda hadseregtől erősítésként megkapott 17. gárda lövészhadtest csak néhány napig volt a 38. hadsereg alárendeltségében, mielőtt átadták volna a 18. hadseregnek. *Москаленко, Кирилл Семёнович* <http://militera.lib.ru/memo/russian/moskalenko-2/10.html> (Az utolsó letöltés időpontja: 2012. július 11.)

¹³² Harctudósítás 11., 1944. április 24.

¹³³ HL TGY 3287., 8.

¹³⁴ HL TG. 3287. 8. o.; *Bene – Szabó* 1997. 41. o.

¹³⁵ Harctudósítás 11., 1944. április 24.

Emellett a Pruton átkelt erőket is sikerült visszavetni. A szovjet egységek így Tlumaczyk keleti részén, az ettől északra lévő erdő szélén, illetve a 341-es magaslatnál beásták magukat. A 2. páncélosadosztály jelentése szerint az ellenség komoly tüzéséggel és sok aknavetővel rendelkezett.¹³⁶

A Bercsényi-csoportnál sokkal kritikusan alakultak az események. Bár a Mátyássy-század harcokcsijai eljutottak a Poharytól délre található hídig, a támogatásukra rendelt gyalogság a szovjet csapatok erős tüzében nem tudta követni a páncélosokat. Mátyássy Miklós százados erőinek így páncélosokkal kellett az élelmet és lőszeret is szállítani, ezeket a szovjet páncéltörő ágyúk azonban kilőtték. A Mátyássy-század ebben a helyzetben kénytelen volt nyugati irányba visszavonulni.¹³⁷

A Bercsényi-csoportot a Mátyássy-század visszavonulásával párhuzamosan a Slobodka Lesna felől Swiety Jozefre vezető műút mentén érte egy komolyabb, zászlóalj erejű – nagyjából húsz harcokcsival megerősített – szovjet támadás. Támadás bontakozott ki a Slobodka Lesnától délnyugatra és északnyugatra lévő erdőből is, amelyeket a páncélosadosztály erői megfelelő gyalogsági támogatás hiányában nem tudtak teljesen megtisztítani. A szovjet ellenlökés hatására a Bercsényi-csoport egységei kénytelenek voltak a műút mentén fokozatosan nyugat felé visszavonulni. A szovjet harcokcsik közül a hadosztály erői összesen tizenhatot lőttek ki.¹³⁸

A 2. felderítő-zászlóalj Swiety Jozef-keleten a műúttól északra lévő szárnyát Bredtheimre visszakanyarítva felvételi állást foglalt.¹³⁹ A Bercsényi-csoportnál kialakult helyzet tisztázására kiküldött Jezierski László vezérkari őrnagy a 6. gépkocsizó lövész-zászlóaljjal és egyéb összeszedett páncélos egységekkel a 2. felderítő-zászlóaljhoz csatlakozva a Bercsényi-csoport Molodylov és Nova Wies térségében történő gyülekezését biztosította.¹⁴⁰

A 2. páncélosadosztály alakulatainak visszavonulásával egy időben a 24. gyaloghadosztály 12. gyalogezredét – a korábbi kéréseknek végre eleget téve – a páncélosadosztálynak rendelték alá. Az ezred május 12-éig a hadosztály alárendeltségében maradt.¹⁴¹

A 12. gyalogezred a Bercsényi-csoport támogatására délután 15 órakor, a 2. felderítő-zászlóalj felvételi állásain keresztülhaladva megindította ellentámadását, amelyet a Marjankai erdő szegélyére és a Slobodka Lesna-i műútra fektetett tüzéséggel zavaró tűz vezetett be. Elsőként a 12/I. zászlóalj, illetve az ezredközvetlen páncéltörő ágyús és aknavető alosztályok tettek kísérletet arra, hogy megállítsák a Slobodka Lesna térségéből megindított szovjet támadást. A hatékony tüzéséggel és aknavető-tűztámogatás ellenére kezdetben csak a Boskó Károly főhadnagy által vezetett 2. század támadása tudott teret nyerni Slobodka Lesna területén. A század vonalára ezt követően a zászlóalj további századai is felzárkóztak.¹⁴² A harcokba rövidesen bekapcsolódtak a 12/II. és 12/III. zászlóaljak is. A gyalogezred ellentámadása azonban a Bercsényi-csoport addig elért vonalát nem tudta biztosítani.¹⁴³

¹³⁶ Harctudósítás 11., 1944. április 24.

¹³⁷ HL TGY 3216., 17.

¹³⁸ HL KTB XI. A. K., 1944. április 24.; HL VKF H. Csf. 304. doboz, 1944. április 24.

¹³⁹ Harctudósítás 12., 1944. április 24.

¹⁴⁰ Uo.

¹⁴¹ Harctudósítás 12., 1944. április 24.; *Bene – Szabó* 1997. 29. o.

¹⁴² HL TGY 3231. *Huszár László: Visszaemlékezés a nyíregyházi m. kir. 12. honv. gyalogezred harcaira* 1944. március–1945. január. 6. o.

¹⁴³ *Bene – Szabó* 1997. 29. o.

A sötétség beálltával a XI. hadtest a Zalucze–Troscianka–361-es magaslat–332-es magaslat–Wierbiaz Wyzny templomtól 2 km-re északkeletre lévő híd–Sopow nyugati szegélye–Kniazdwor északi szegélye–Tlumaczyk közép–Slobodka Lesna nyugat arcvoalat tartotta.¹⁴⁴

A hadműveletekkel párhuzamosan, április 24-én a délutáni órákban megérkezett a XI. hadtest harcálláspontjára Lakatos Géza vezérezredes, a magyar 1. hadsereg parancsnoka, és Walter Model tábornagy, az Észak-Ukrajna Hadseregcsoport parancsnoka, hogy megbeszéljék a már közvetlenül Kolomea elfoglalására irányuló támadás részleteit.¹⁴⁵

A hadtest-harcállásponton folytatott megbeszélés értelmében a támadás időpontját április 25-éről április 26-án reggel 6 órára tolták el. Ezzel a német–magyar hadvezetés azt kívánta elérni, hogy a főcsapás zavartalanul, megfelelő előkészítés után indulhasson meg. A XI. hadtest előretörésével párhuzamosan északi szomszédjának, a VII. hadtestnek is meg kellett indítania támadását.¹⁴⁶

A terv szerint a 24. gyaloghadosztálynak április 25-én el kellett foglalnia Szeperowcze nyugati része–Rakowczyk térségét, míg a 2. páncéloshadosztály számára eredetileg megfelelőnek tűnt az április 26-i támadás megindításához Slobodka Lesna nyugati részének, illetve az attól nyugatra lévő erdős területek térsége. Az április 24-i, délutáni szovjet ellentámadás következményeképpen azonban ezek, a 2. páncéloshadosztály számára kijelölt készenléti területek elvesztek.¹⁴⁷

A kedvezőtlen események hatására a XI. hadtestparancsnokság úgy döntött, hogy április 25-én a 24. gyaloghadosztálynak Tlumaczyknál és attól északra lévő területen a 2. páncéloshadosztály ott lévő erőin keresztül kell megindítania korlátozott célú támadását a Szeperowcze–Rakowczyk vonal elfoglalására. A páncéloshadosztály ottani részeinek pedig azután kellett gyülekezésüket megkezdeniük, miután a 24. gyaloghadosztály áthaladt rajtuk. A 2. páncéloshadosztálynak – az alárendelt 12. gyalogezreddel együtt – ezt követően vissza kellett foglalnia eredeti készenléti területét Slobodka Lesna térségében.¹⁴⁸

Az április 24-i harcok során a német XI. hadtest alakulatai tizenhat szovjet harckocsit és két páncéltörő ágyút lőttek ki. A hadtest alárendeltségébe tartozó magyar légvédelmi egységek lelőttek további két szovjet repülőgépet, míg egy harmadik a földön lett megsemmisítve.¹⁴⁹

Április 25.

A hajnali órákban a 24. gyaloghadosztály 21. és 24. gyalogezrede végrehajtotta a 2. páncéloshadosztály déli csoportosításának – Sándor-csoport – felváltását. Ezt követően a páncéloshadosztály parancsnokságától a 12. gyalogezred azt az utasítást kapta, hogy a hadosztály beérkezéséig az általa elért vonalban biztosítson. A gyalogezred az utasításnak megfelelően Brodki–Smeredzyna–Bredtheim–kelet általános vonalon védelemre rendezkedett be, 12/I. zászlóalja pedig Swiety Jozef-délen déli irányba biztosított. Emellett a 12. gyalogezred mögötti területen lévő tüzérséget a gyalogezred parancsnokának rendelték alá.¹⁵⁰

¹⁴⁴ HL KTB XI. A. K., 1944. április 24.

¹⁴⁵ Uo.

¹⁴⁶ Uo.

¹⁴⁷ Uo.

¹⁴⁸ Uo.

¹⁴⁹ Uo.

¹⁵⁰ Harctudósítás 12., 1944. április 25.

Az április 24-i harcokat követően a 2. páncélosadosztály Bercsényi-csoportja Nova Wies, illetve Molodylov térségében rendezte köteleiket, míg a felváltást követően a Sándor-csoport 4. gépkocsizó lövészzászlóalja Kubajovkán, 5. gépkocsizó lövészzászlóalja pedig Iwanowczen gyülekezett.¹⁵¹

A 2. páncélosadosztály egységeinek tervszerű gyülekezését komoly mértékben akadályozta a 12. gyalogezred balszárnyán lévő 12/II. zászlóalj és északi szomszédja, a 16. gyaloghadosztály jobbszárnya közötti, nagyjából 3 km széles hézagon keresztül kibontakozó szovjet támadás. A támadás a 12/II. zászlóaljat és az emögötti felvételi állásban lévő 2. felderítő zászlóaljat délnyugati irányba, a Swiety Jozef keleti szegélye–Bredtheim déli része–Nowa Wies keleti szegélye vonalra vetette vissza. A déli órákban a szovjet egységek elérték Bredtheimot is, és már Nova Wiest támadták.¹⁵²

A kritikussá váló helyzetet végül a Bercsényi-csoport mentette meg, amely a Bredtheim-i felvételi állás mögött gyülekeztetett erőkkel ellentámadást indított. A csoport erői visszafoglalták Bredtheim keleti szegélyét, helyreállítva az összeköttetést a baloldali szomszédokkal, stabilizálva ezáltal az itteni arcvonalszakaszt. A szovjet támadás megállításában Ju 87-es zuhanóbombázók és német 503. nehézpáncélos-osztály század erejű páncélos harccsoportjának Tiger E típusú harckocsijai is kivették a részüket.¹⁵³ A 2. páncélosadosztály parancsnoksága időközben a Kubajovkán gyülekező 4. gépkocsizó lövészzászlóaljat is Swiety Jozef térségébe rendelte, de a Bercsényi-csoport sikeres harctevékenységének köszönhetően ennek bevetésére már nem került sor.¹⁵⁴

Míg a 2. páncélosadosztály egységei a nap folyamán zömmel a másnapi fő támadásra készültek, illetve védelmi harcokban vettek részt, addig a 21. gyalogezred a páncélosadosztály déli csoportosításának felváltását követően már a kora reggeli órákban megindította támadását. A gyalogezred célja az volt, hogy Tlumaczyk elfoglalását követően elérje a Szepearowcze–Rakowczyk vonalat.¹⁵⁵

A gyalogezred jobbszárnyán, a Prutra támaszkodva a Lakatos Géza őrnagy által irányított 21/II. zászlóalj helyezkedett el, ettől északra pedig Tóth Jenő alezredes 21/I. zászlóalja indította meg támadását. A 21/III. zászlóalj tartalékként Iwanowcztől délre állomásozott.¹⁵⁶ Hajnali 5 órakor a 21. gyalogezred zászlóaljai megkezdtek előrenyomulásukat, amelyet német önjáró páncéltörő ágyúk, és 10,5 cm-es „Göring” könnyű tarackok is támogattak. Bár a 21. gyalogezred erőinek a 2. páncélosadosztály itt lévő erőin – 2. felderítő zászlóalj – keresztül kellett volna megindítaniuk támadásukat, a 21/II. zászlóalj parancsnoka beleegyezett, hogy azok a kassai gyalogezred alakulatai mögé vonulhassanak vissza.¹⁵⁷

A támadás megindulását követően a 21. gyalogezred egységei elkeseredett utcai harcot vívtak Tlumaczykban a házakba befészkelte szovjet csapatokkal. A gyalogezred zászlóaljai egészen a település közepéig jutottak előre. Még a délelőtt folyamán a magyar 1. hadsereg-parancsnokság távbeszélőn azt az utasítást adta a Pruttól délre lévő 2. hegyidandárnak, hogy tüzéségével és nehézfegyvereivel támogassa a 24. gyaloghadosztály egységeinek Tlumaczyk elleni támadását.¹⁵⁸ A 21. gyalogezred erői a sötétedésig végül elfoglalta Tlumaczykot, és kijutott a település keleti szegélyéig.

¹⁵¹ Harctudósítás 12., 1944. április 25.

¹⁵² Harctudósítás 12., 1944. április 25.; HL KTB XI. A. K., 1944. április 25.

¹⁵³ Harctudósítás 12., 1944. április 25.; HL TGY 3216. 14.; HL KTB XI. A. K., 1944. április 25.

¹⁵⁴ Harctudósítás, 12., 1944. április 25.; *Galló* II. 42. o.

¹⁵⁵ HLKTB XI. A. K., 1944. április 25.

¹⁵⁶ HL TGY 3044. Egy csapatítszt visszaemlékezése a Kárpáti csatától az összeomlásig. 5. o.

¹⁵⁷ Uo.

¹⁵⁸ HL KTB XI. A. K., 1944. április 25.

A 24. gyaloghadosztály 24. gyalogezrede a 21. gyalogezreddel egy időben indította meg támadását a Tlumaczyktól 4 km-re északra fekvő Jedlina erdő ellen. A 24. gyalogezred két zászlóalja komolyabb ellenállás nélkül behatolt az erdő területére és folytatta keleti irányú előrenyomulását.¹⁵⁹

A hadtest arcvonalának további szakaszain – az északival szemben – csak kisebb harcselekményekre került sor. A nap folyamán a 2. hegyidandár Kniazdornál két gyengébb, a Pruton történő szovjet átkelési kísérletet hiúsított meg.¹⁶⁰ Az 1. hegyidandár tüzérségével és nehéz gyalogsági fegyvereivel zavarta a Kolomea–Zablotow–Sniatyn műút és vasútvonal forgalmát, valamint tűz alatt tartotta Kolomea repterét.¹⁶¹

Az 1. és 2. hegyidandár erői a nap folyamán elérték – a Prut vonalára felzárkózva – a Debeslawce–Matyjowce–Troszianka–334-es magaslat–361-es magaslat–332-es magaslat–357-es magaslat–Wierbiaz Wizny térsége–Sopow–Kniazdornától délre lévő erdő keleti szegélye vonalat.¹⁶² Az április 25-i hadműveletek során a német XI. hadtest egységei összesen nyolc szovjet páncéltörő ágyút semmisítettek meg.¹⁶³

Másnapra vonatkozóan a XI. hadtestparancsnokság arra az elhatározásra jutott, hogy április 26-án 06:00 órakor a teljes hadtest-arcvonalszakaszon meg kell kezdeni a támadást, hogy minél előbb megvalósíthassák Kolomea bekerítését és elfoglalását. A fő támadást továbbra is a Pruttól északra lévő erőknek kellene megindítaniuk, míg a Pruttól délre elhelyezkedő hegyidandárok fő feladata az ellenség erőinek lekötése lenne. Emellett az 1. hegyidandárnak a Pruton történő átkeléssel kellene megkezdenie Kolomea bekerítését.¹⁶⁴

A hadtest parancsnoksága az északi támadó csoportnál lévő nehezebb feltételek, valamint a komolyabb ellenséges ellenállás miatt úgy számolt, hogy a Pruttól északra a tervezett támadás jóval lassabban bontakozna ki, mint a déli csoportosításé, így atól lehetett tartani, hogy a Pruton időközben átkelő és Kolomea átkarolását megkezdő 1. hegyidandár erői elszigetelt helyzetbe fognak kerülni. A hadtestparancsnokság azonban úgy vélte, hogy ezt meg lehet kockáztatni, egyrészt mivel a Pruttól délre lévő hadtest-arcvonalszakaszon eddig csak gyengébb szovjet erőket derítettek fel, másrészt pedig az 1. hegyidandár támadásának – a Kolomea védelmét ellátó szovjet alakulatok elvonásával és a város dél-délkeletről történő átkarolásával – az északi támadó csoport előrenyomulását kell támogatnia.¹⁶⁵

Április 26.

Noha a támadás megindulásának kezdőidőpontját 06⁰⁰ órában határozták meg, az 1. hegyidandár tüzérségi előkészítés nélkül a 4. és 12. zászlóaljával már 03⁰⁰-kor megkezdte előrenyomulását, majd a Pruton átkelve Pererownál hídfőt létesített és elvágta a Zamulincétől és Pererowtól északra lévő, Kolomeát Zablotowwal összekötő (Kolomea-Sniatyn) utat és vasútvonalat.¹⁶⁶ A támadás során az 1. hegyidandár zászlóaljai több foglyot is ejtettek, köztük egy szovjet vezérkari őrnagyot, akinek elmondása szerint egy szovjet hadsereg-parancsnokság – itt a szovjet 18. hadsereg parancsnokságáról van szó – van áttelepülőben Kolomeára.¹⁶⁷

¹⁵⁹ HL TGY 3287. 9. o.

¹⁶⁰ HL KTB XI. A. K., 1944. április 25.

¹⁶¹ HL VKF H. Csf. 304. doboz, 1944. április 25.

¹⁶² HL KTB XI. A. K., 1944. április 25.

¹⁶³ Uo.

¹⁶⁴ Uo.

¹⁶⁵ HL KTB XI. A. K., 1944. április 25.

¹⁶⁶ HL KTB XI. A. K., 1944. április 26.

¹⁶⁷ HL TGY 3784. *Farkas Ferenc: A Tatárhágó visszanéz...* 11. o.

Időközben a dandár 2. zászlóalja visszavert egy nagyjából zászlóalj erejű, Hruboszowból Pilipyre irányuló ellenséges támadást, és ellenlökéssel a szovjet erőket visszavetette a Pruton. Az 1. hegyidandár zászlóaljai a harcselekmények során 50 hadifoglyot ejtettek.¹⁶⁸

Bár a Pruttól délre lévő arcvonalszakaszon az események az 1. hegyidandár támadásával kedvezően alakultak, a nap folyamán a szovjet 18. összefegyvernemi hadseregnek a hegyidandárok állásaival szemben megindított támadásai felborították a német XI. hadtestparancsnokság Kolomea elfoglalására irányuló elképzeléseit.

A délután folyamán harapófogószerű szovjet támadás bontakozott ki Peczenizyn valamint Jablonow térségében a német XI. hadtest jobbszárnyán elhelyezkedő erőivel szemben. Kolomea irányából páncélosokkal támogatott szovjet harccsoport támadta meg Peczenizyn térségében a 2. hegyidandár erőit, melynek következtében a páncélelhárítással alig rendelkező hegyidandár védelme összeomlott, kötelékei pedig szétforgácsolódtak.¹⁶⁹ A dandár erőinek zömét egészen a Mlodiatyn–Peczenizyn nyugati része–Markowka–Rungory térségéig vetették vissza, a Kolomea közvetlen előterében lévő területek pedig mind szovjet kézre kerültek.¹⁷⁰ A szovjet 18. összefegyvernemi hadsereg erőinek támadását komoly veszteségek árán végül Peczenyzin térségében sikerült megállítani.

A szovjet harapófogó másik száraként Jablonow felé, az 1. és 2. hegyidandár találkozási irányába bontakozott ki egy másik támadás, amely itt is szétszórta a 2. hegyidandár egységeit, amelyek közül később több a Pistynka folyótól keletre, az 1. hegyidandárnál került elő.¹⁷¹ Az ellenséges erők támadását végül Jablonownál sikerült megállítani.¹⁷²

A szovjet 18. összefegyvernemi hadsereg nem várt támadásának következményeképpen kritikussá vált a helyzet a német XI. hadtest jobbszárnyán. A 2. hegyidandár komoly előerőt és területeket veszített, a 2. hegyidandár jobbszárnyán küzdő, zömmel Pilipy–Debeslawce–Peresow területén álló 1. hegyidandárral pedig minden kapcsolatot megszakadt, mivel egyrészt a dandár rádiója üzemképtelenné vált, másrészt pedig a Jablonowba történt betörés révén a Kropiwiczét Pistynnel és Jablonowwal összekötő műút egy része a szovjet csapatok kezére került.¹⁷³

Április 26-án a déli arcvonalszakaszhoz hasonlóan a német XI. hadtest északi szárnyán is megindult a támadás. A 2. páncéloshadosztály egységei a rossz terepviszonyok és a német 101. vadászadosztály egyik zászlóaljának (Friedrich-csoport) késedelmes beérkezése miatt reggel 6 óra helyett csak a délelőtti órákban kezdték meg előrenyomulásukat.¹⁷⁴

A 2. páncéloshadosztály Bercsényi-csoportja a Swiety Jozef–Slobodka Lesna-i műút mentén kezdte meg támadását, amely kezdetben jól haladt előre, azonban a bevetett ellenséges harcokocsik és erős elaknásítás hatására rövid időn belül, a Swiety Stanislawnál lévő 411-es magassági ponttól 1 km-re keletre található erdőszlaknál elakadt.¹⁷⁵ A támadás továbbvitelére Bercsényi ezredes a 4. gépkocsizó lövészzászlóaljat a Slobodka Lesna-i műúttól északra, az 5. gépkocsizó lövészzászlóaljat pedig attól délre vetette be. A további előrenyomulás ennek ellenére sem sikerült.¹⁷⁶

¹⁶⁸ HL KTB XI. A. K., 1944. április 26.

¹⁶⁹ HL KTB XI. A. K., 1944. április 26.; *Ungváry* 2005. 262. o.; HL VKF H. Csf. 304. doboz, 1944. április 26.; HL TGY 3784. 10. o.

¹⁷⁰ HL KTB XI. A. K., 1944. április 26.; HL VKF H. Csf. 304. doboz, 1944. április 26.

¹⁷¹ HL KTB XI. A. K., 1944. április 26.

¹⁷² Uo.

¹⁷³ Uo.

¹⁷⁴ HL KTB XI. A. K., 1944. április 26.; *Harcstudósítás* 13., 1944. április 26.

¹⁷⁵ Uo.

¹⁷⁶ *Harcstudósítás* 13., 1944. április 26.

A helyzetet nehezítette, hogy 17 órakor szovjet ellentámadás bontakozott ki a 2. páncélosadosztály középő támadó ékeként bevetett 101. vadászadosztály zászlóaljával szemben, amelyet az ellenséges erők egészen a 411. magassági pontnál lévő erdőszegélyre vetettek vissza.¹⁷⁷

A 2. páncélosadosztály alárendeltségébe tartozó 12. gyalogezred első zászlóalja a Kolomyjka patak mentén hajtott végre támadást. A zászlóalj a 24. gyalogadosztály északi szárnyával komolyabb ellenállás nélkül egészen Rakowczyzkig nyomult előre, majd az ellenség általi bekerítést követően a hadosztály északi szárnyával együtt visszavonult és Iwanowczen, valamint Swiety Jozefen gyülekezett. A zászlóaljjal az összeköttetés azonban még a déli órákban megszakadt, így annak helyzetéről és a harcainak lefolyásáról egészen április 28-ig a hadtestparancsnokság semmilyen információval sem rendelkezett.¹⁷⁸

A 12. gyalogezred harmadik zászlóalja a Bercsényi-csoporttól északra nyomult előre. A támadás itt is csak nagyon lassan haladt előre. Mivel a zászlóaljhoz északról csatlakozó 16. gyalogadosztály erői komoly lemaradásban voltak, ezért a 12. gyalogezred parancsnoka a 12/III. zászlóalj és a 16. gyalogadosztály közötti hézagba a 12/II. zászlóaljat is bevetette.¹⁷⁹

A 24. gyalogadosztály 21. gyalogezrede április 26-án továbbra is veszteségteljes harcokat folytatott Tlumaczyknál a település teljes birtokbavételének érdekében, melynek során a magukat Tlumaczyk keleti szegélyénél beásott szovjet seregtestek több ellenlökését is kellett visszavernie.¹⁸⁰

A 24. gyalogezred erői nagyjából a 21. gyalogezreddel egy időben intéztek támadást a Tlumaczyktól nagyjából 4 km-re északra fekvő, nyugat-keleti irányba elterülő Jedlina-erdőre. Az ezred két zászlóaljával felderítést és a tűzérfigyelőkkel való együttműködés nélkül, az ellenség csekélyebb ellenállását letörve egész éjjel keleti irányba nyomult előre. A zászlóaljak végül április 27-én, hajnalban érték el az erdő keleti szegélyét, ahol a szovjet egységek rajtuk ütöttek. Az ennek hatására kibontakozó fejletlen visszavonulás következtében az ezred valamennyi gyalogsági ágyúját, géppuskáinak zömét, mozgókonyháit, és számos járművét elveszítette.¹⁸¹

A támadást a 2. páncélosadosztály arcvonalán azonban már jóval korábban, 18 órakor leállították, mivel az utak járhatatlanná válásával lehetetlen volt mind a nehézfegyverzet, mind pedig az utánpótlás előrevonása.¹⁸²

A német XI. hadtest támadása semmilyen eredményt sem hozott. Alakulatainak 1944. április 26-án egyik kitűzött célt sem sikerült megvalósítaniuk. A hadtest balszárnyán a komoly áldozatok árán sem sikerült közelebb jutni Kolomeához. A déli arcvonalszakaszon pedig ennél is kritikusan alakultak az események, mivel a szovjet 18. összefegyvernemi hadsereg április 26-i ellentámadásával a Kolomea dél-délkeletről történő átkarolására irányuló elképzelések addig kedvező feltételei mind elvesztek. A 2. hegyidandár óriási veszteségeket szenvedve visszaszorult Kolomea előteréből, az 1. hegyidandárnak pedig az április 26-i események hatására, a XI. hadtest jobbszárnyán kialakult helyzet stabilizálására fel kellett adnia addig elért eredményeit, így a Pererownál kialakított hídfőt, valamint a Pistynka folyótól keletre eső területet, beleértve Pilipyt is.¹⁸³ Ezzel Kolomea dél-délkeletről történő átkarolásának lehetősége szertefoszlott.

¹⁷⁷ Harctudósítás 13., 1944. április 26.

¹⁷⁸ Uo.

¹⁷⁹ Uo.

¹⁸⁰ HL TGY 3287. 8. o.

¹⁸¹ HL TGY 3287. 9. o.; Bene – Szabó 1997. 30–31. o.

¹⁸² Harctudósítás 14., 1944. április 26.

¹⁸³ HL KTB XI. A. K., 1944. április 27.

*A magyar 1. hadsereg támadó hadműveletének
eredménye*

Az 1944. április 26-i támadás sikertelensége és a német XI. hadtest déli arcvonalszakaszán kibontakozó kedvezőtlen események ellenére a német és magyar hadvezetés továbbra sem tett le a támadó hadműveletekről. Ezekkel, a nagyjából 1944 május 11–12-éig tartó arcvonal kiigazító vállalkozásokkal azonban már nem tudták döntően befolyásolni az április 17-étől folyó harcok kimenetelét.

A német XI. hadtest a folyamatosan beérkező újabb és újabb német és magyar seregtestekkel sem volt képes elérni hadműveleti célját. Az északi hadtest-szárnyon hiába támogatta május elejétől a 24. gyaloghadosztály és 2. páncélosadosztály támadását több német egység is, mint pl. a német 19. páncélosadosztály, a német 68. gyaloghadosztály 196. gránátos ezrede, vagy a 81/I. ködvető-osztály, a hadtest erői északnyugat felől nem tudtak közelebb kerülni Kolomeához. A Pruttól délre bevetett 25. gyaloghadosztály, német 101. vadászadosztály, valamint a német 16. páncélosadosztály egységei pedig csak a 2. hegyidandárnál, az 1944. április végi-május eleji harcok során kialakult helyzet stabilizálására voltak elegendőek.

Ehhez természetesen hozzátartozik egyrészt az, hogy a hadtesthez vezényelt német seregtestek sok esetben meglehetősen leharcolt képet mutattak. A német 19. páncélosadosztály alárendeltségébe tartozó 73. páncélgránátos ezred harcos állománya például a korábbi, 1944-es harcselekmények során annyira lecsökkent, hogy május elejéig az ezred lényegében csak egy zászlóalj erejű harccsoport volt, és azt csak a szabadságosok és a pótlás beérkezését követően lehetett ismételten két zászlóaljjal tagolni.¹⁸⁴

Másrészt pedig az áprilisa óta folyamatosan harcban álló magyar egységek is komoly veszteségeket szenvedtek 1944 májusára, melynek következtében harcértékük is jelentősen lecsökkent. A veszteségek mértékét jól szemlélteti, hogy a támadó jellegű hadműveletek lezárulását követően a 2. hegyidandárt ki kellett vonni az arcvonalból, mivel az addigra lényegében már nem képviselt komolyabb harcértéket, szolgálatával ezért már a német XI. hadtestparancsnokság sem számolt.

A magyar 1. hadsereg erőinek – köztük a német XI. hadtestparancsnokság alárendeltségébe tartozó német-magyar egységeknek – támadási céljukat tehát nem sikerült maradéktalanul megvalósítaniuk. A magyar 1. hadsereg támadásának eredményeképpen sikerült helyreállítani az arcvonal összefüggését és megszüntetni a német 1. páncélos- és 8. tábori hadseregek közötti hadműveleti rést. Emellett a Stanislau és Dolina által határolt arcvonalív is felszámolásra került, amely déli irányba, Körösmező felé közvetlen veszélyt jelentett a Kárpát-medencére.¹⁸⁵ Kolomea és Obertyn elfoglalását a magyar–német egységek azonban a komoly áldozatok árán sem tudták megvalósítani.

A magyar 1. hadsereg az 1944. április 17. és május 15. közötti harcselekmények során összesen 15 576 katonát veszített. Ebből 1942 fő hősi halált halt, 3441 fő eltűnt, 10 193 fő pedig megsebesült.¹⁸⁶

A német XI. hadtestparancsnokság alárendeltségébe tartozó magyar seregtestek veszteségei a következők voltak:

- az 1. hegyidandár állományából 197 fő hősi halált halt, 639 fő megsebesült, 463 fő eltűnt;
- a 2. hegyidandárból 196 fő hősi halált halt, 957 fő megsebesült, 658 fő eltűnt;

¹⁸⁴ Albert Krull: Das hannoversche Regiment 73. Geschichte des Panzergrenadier-Regiment 73 (vorm Inf. Reg. 73) 1939–1945. Hannover, 1967. 407. o.

¹⁸⁵ Szabó – Számvéber 56. o.

¹⁸⁶ HL VKF H. Csf. 304. doboz, 1944. május 15.

- a 2. páncélosadosztálynál 224 fő hősi halált halt, 1049 fő megsebesült, 102 fő eltűnt; a 24. gyaloghadosztály állományából 390 fő hősi halált halt, 2395 fő megsebesült, 785 fő eltűnt; a 25. gyaloghadosztályból 246 fő hősi halált halt, 1888 fő megsebesült, 213 fő eltűnt.¹⁸⁷

A támadó hadművelet lezárulását követően a magyar 1. hadsereg egységei a Tlumacz–Ottynia-kelet–Kolomea-nyugat–Peczenizyn–Pistyn–Kuty–Kosow vonalon védelemre rendezkedtek be. A magyar 1. hadsereg a rendelkezésre álló erőit főleg a Prut völgyének, illetve a Stanislau irányába vezető utak védelmére összpontosította, amelyek stratégiai szempontból jelentős útszomópontok voltak.¹⁸⁸

A német XI. hadtestparancsnokság 1944 júliusáig tartozott a magyar 1. hadsereg parancsnoksága alá. 1944. július 13-án ugyanis megindult az 1. Ukrán Front offenzívája Lemberg irányába, a német Észak-Ukrajna Hadseregcsoporttal szemben. A támadó erők sikeresen áttörték az Észak-Ukrajna Hadseregcsoport hadrendjébe tartozó 1. német páncélos hadsereg frontvonalát és megközelítették Lemberget.¹⁸⁹

A további előrenyomulás megakadályozására – az addig a magyar 1. hadsereg alárendeltségébe tartozó német seregtestek kivonását követően – 1944. július 22-én a német XI. hadtestparancsnokság is kilépett a magyar hadsereg alárendeltségéből és a német 1. páncélos hadsereg állományába került át.¹⁹⁰

¹⁸⁷ HL VKF H. Csf. 304. doboz, 1944. május 15.

¹⁸⁸ Szabó – Számvéber 56. o.

¹⁸⁹ Ravasz 131. o.

¹⁹⁰ Ungváry 2005. 278. o.

GÁBOR SIMON

PARTICIPATION OF THE GERMAN 11TH CORPS COMMAND AND ITS
DETACHED UNITS IN THE HUNGARIAN FIRST ARMY'S OFFENSIVE
OPERATION IN GALICIA*Summary*

In April 1944 the offensive operation of the Hungarian First Army was launched in the territory of Galicia. In the beginning the offensive of the Hungarian and German units moved forward energetically, and in a relatively short time the advancing formations managed to near their main target, the town of Kolomea which was of major importance for being a railway- and road-junction. However, they could not conquer the town, because the offensive of the German-Hungarian large units got completely exhausted near Kolomea by the end of April 1944. The German 11th Corps Command took its share of the offensive, operating under the command of the Hungarian First Army in the territory of Galicia between April and June 1944. The paper's aim is to present the hitherto lesser-known story of the offensive operation of the Hungarian First Army in Galicia between 11 and 26 April 1944, seen from the viewpoint and through the combat operations of the German 11th Corps Command and its detached units.

GÁBOR SIMON

LA PARTICIPATION DU COMMANDEMENT DU 11^E CORPS D'ARMÉE
ALLEMAND ET DE SES UNITÉS SUBORDONNÉES À L'OFFENSIVE DE LA
PREMIÈRE ARMÉE HONGROISE EN GALICIE*Résumé*

L'offensive de la première armée hongroise en Galicie fut lancée en avril 1944. Au début, les unités hongroises et allemandes avancèrent rapidement et elles réussirent à s'approcher, en relativement peu de temps, de leur objectif principal, à savoir la ville de Kolomyia, un important nœud ferroviaire et routier. Toutefois, la ville ne fut pas prise, car l'avancée des corps d'armée germano-hongrois s'essouffla complètement avant Kolomyia à la fin d'avril 1944. Subordonné à la première armée hongroise en Galicie entre avril et juin 1944, le commandement du 11e corps d'armée allemand prit également part aux opérations effectuées dans la région. Mon étude a pour but de présenter la période allant du 11 au 26 avril 1944, jusqu'alors peu connue, de l'offensive de la première armée hongroise en Galicie à travers les actions militaires du commandement du 11e corps d'armée allemand et de ses unités subordonnées.

GÁBOR SIMON

DIE MITWIRKUNG DES DEUTSCHEN XI. KORPSKOMMANDOS UND SEINER
UNTERGEORDNETEN VERBÄNDE AN DER ANGRIFFSOPERATION DER
UNGARISCHEN 1. ARMEE IN GALIZIEN*Resümee*

Im April 1944 begann die Angriffsoperation der ungarischen 1. Armee auf dem Gebiet Galiziens. Der Angriff der ungarischen und deutschen Einheiten kam anfangs in gutem Tempo voran, und die vorpreschenden Verbände näherten sich ihrem Hauptzielort Kolomea, das als Eisenbahn- und Straßenknotenpunkt von großer Bedeutung war, innerhalb relativ kurzer Zeit. Die Stadt konnte jedoch nicht eingenommen werden, da das Vordringen der deutsch-ungarischen Heereskörper Ende April 1944 bereits vollkommen an Kraft verlor. An den hier laufenden Kriegsoperationen nahm auch das deutsche XI. Korpskommando teil, die zwischen April und Juni 1944 im Gebiet Galiziens der ungarischen 1. Armee untergeordnet war. Ziel meiner Studie ist demzufolge, die bisher weniger bekannte Geschichte der Angriffsoperation der ungarischen 1. Armee in Galizien zwischen dem 11. und 26. April 1944 aus dem Blickwinkel und durch die Kampfhandlungen der untergeordneten Verbände des deutschen XI. Korpskommandos vorzustellen.

ГАБОР ШИМОН

УЧАСТИЕ КОМАНДОВАНИЯ НЕМЕЦКОГО XI КОРПУСА И ПОДЧИНЕННЫХ
ЕМУ ЧАСТЕЙ В НАСТУПАТЕЛЬНОЙ ОПЕРАЦИИ 1-ОЙ ВЕНГЕРСКОЙ
АРМИИ В ГАЛИЦИИ*Резюме*

В апреле 1944-ого года началась наступательная операция 1-ой венгерской армии на территории Галиции. Наступление венгерских и немецких частей в начале стремительно продвигалось вперед, и сравнительно в короткий срок наступающие войска сумели приблизиться к своей цели – городу Коломея, имевшему серьезное значение как железнодорожный и шоссейный узел. Однако занять город им не удалось, так как продвижение немецко-венгерских войск к концу апреля 1944-ого года в преддверьи Коломеи абсолютно выдохлось. В проходивших здесь военных операциях приняло участие и командование XI немецкого корпуса, который в период с апреля по июнь 1944-ого года действовал в подчинении 1-ой венгерской армии на территории Галиции. Автор настоящей статьи ставит целью попытаться показать до сего времени менее известную историю наступательной операции 1-ой венгерской армии в Галиции в периоде с 11-ого до 26-ого апреля с точки зрения командования немецкого XI корпуса и подчиненных ему частей, рассматривая их боевые действия.

A HADTÖRTÉNETI INTÉZET ÉS MÚZEUM KÖNYVTÁRA

LÁZÁR BALÁZS

KRAJOVAI ÉS TOPOLYAI

BÁRÓ KRAY PÁL

TÁBORSZERNAGY KATONAI PÁLYÁJA

